

Dik Mannusch

SE MÄNNISKAN

Nr 2, 2015

Till stöd för EU-migranter

BARNEN

Niklas Orrenius

Hur hårt tror du en nyfödd
baby gör give me five

Sara Britz

Ivan

Henry Bronett

Olika som bär?

Kim Fredriksson

Shameron: en minoritet
i minoriteten

Modern, sonen och den heliga andre

”Rätten bedömer att inget sådant beroendeförhållande finns mellan son och mor och avslår XX:s ansökan om uppehållstillstånd.”
Citatet ovan är fiktivt men innehållet autentiskt.

Att vara förälder är inte ett nog viktigt beroendeförhållande. Oavsett om ditt barn har varit utsatt för trauma, fått fly på egen hand genom hela Europa för att komma fram, helt ensam, till ett nytt främmande land. Att ditt barn behöver dig för att läka är inte beroendeförhållande nog, för ditt barn har fyllt 18.
När vi är små kan vi utan att tveka slå andra barn då vi ännu inte vet att det som gör ont på oss själva gör lika ont på andra. Den kunskapen kommer inte förrän senare. Med åren kommer tyvärr också en vilja att förneka den kunskap vi har. Någonstans på vägen börjar vi acceptera den tro på idén om den andre som vi matas med. En tro som liknar den villfarelse vi levde i som barn. Det som gör ont på oss gör inte lika ont på andra. Problemet med tron på existensen av den andre är just det faktum att det är en tro. Det är inget mer än en vandringsägen vi tar till oss för att inte sprängas inifrån av ilska och skammen över bristande ork och mod. En

väg ut från att möta vår egen otillräcklighet. Faran med vandringsägen är att till slut minns ingen längre att det är en sägen. Plötsligt blir tron verklighet. Vi intalar oss att folk ljugar om sin utsatthet eller att den vi avfärdar är bättre rustad än vi själva för att möta svårigheter. Tron på existensen av den andre passiviserar oss i bästa fall och skapar en grogrund för aktiv grymhet i värsta fall.
I Tyskland började domarna döma i enlighet med en ”nationalsocialistisk världsuppfattning” innan några raslagar hade instiftats. Endast människor av ”fullt tyskt blod” tillerkändes rättigheter av domstolarna. När lagarna väl skrevs om gick det lätt att avhumanisera även dem som protesterade. I rätt mylla växer sig tron på idén om den andra snabbt stark.
Även i vårt, så stolt sekulariserade, land kan en tro bli lag. 18-åringen och hans föräldrar blir så, även juridiskt, den Andre personifierad. Så gäller inte samma mänsk-

liga omtanke och identifiering med behov just dem. Utlänningslagen säger, genom sin blotta existens, just det: Här är någon som inte är som vi. Våra värderingar, syn på relationer och behov är inte tillämpliga här. Döm inte så som ni själva vill bli bedömda utan döm så som de senaste direktiven och besparingskraven påbjuder. Så snabbt kompromissas mänskliga behov bort. En kallare verklighet skapar farliga människor.
Så till alla er som inte låter kylan ta över. Ni som istället ser er otillräcklighet som ett systemfel. Ni som fortsätter kräva er rätt att vara människor. Ni som fortsätter att mötas och fortsätter att låta ert inre explodera. Till er vill jag säga att vi är varandras hopp och jag älskar er alla med mitt något sargade hjärta.

Cecilia Höglund
Tidigare publicerad i Arbetaren 21 februari 2014
<https://omintenu.wordpress.com/>

Varm insats för Rumänien

Ungefär 80 paket ljusugnsbröd bakades av ideella krafter till julmarknaderna i Sankt Olovs församling i fjol.
- Jag är gammal och slut, men det är lika roligt varje år, säger Allan Lundström.

Allan Lundström, Skellefteå, har varit med och bakat ljusugnsbröd till julmarknaderna i församlingen i över 20 år.
- Jag beställde och hämtade ved till bagarstugan på Tuvagården redan i oktober. Vid sin sida i bagarstugan hade han Majvi Hägglöf, som har ställt upp i 14 års tid, och Siv Mattsson.
- Vi bakade vid fyra tillfällen.

300 graders värme
De tre ideella krafterna har delat upp sysslorna emellan sig och på Allan Lundströms lott har det fallit att se till att ugnen hela tiden håller cirka 300 graders värme.
- Jag skär till och förpackar brödet också, berättar han.
Intäkterna av brödförsäljningen och marknaden i Sankt Olovsgården gick i år till Svenska kyrkans internationella arbete med att hjälpa romer som lever i utsatthet i Rumänien.
- Marknaden och tre riktade kollektorer under vår Rumänienvicka gav cirka 40 500 kronor, berättar församlingssherde Annika Lundström i Sankt Olovs församling.

P -O Sjödin, Svenska kyrkan

Foto: P-O Sjödin, Svenska kyrkan
Allan Lundström skar till och förpackade det nybakade brödet inför marknaden i Sankt Olovsgården i Skellefteå.
Majvi Hägglöf har hjälpt till i bagarstugan i 14 års tid.

Dik Manusch

SE MÄNNISKAN

I utkanten av varenda större tätort i landet bodde det romska barn i tältläger. Barn som inte fick gå i skolan, inte hade rätt till sjukvård. Romska barn, under presenningar och i dåliga husvagnar. Då och då grep myndigheterna in, genom att köra iväg barnfamiljerna från platsen. Året var 1955, och nu, 60 år senare, så upprepar sig historien.

Samtidigt som Katarina Taikons fantastiska Katitzi-böcker kommer ut i en ny upplaga, så upprepar sig de historier hon berättar för oss framför våra ögon. Politiker talar sig varma för barnperspektivet och mänskliga rättigheter. Men reglerna är inte för alla.

Jag hörde Maria Calderar berätta på radio hur hon önskar att hennes barn fick börja skolan. För att de skulle få ett bättre liv än det hon har. Hon säger att hon inte vill att de också ska behöva ha ett liv på gatan. Hon är 19 år, och önskar sina barn ett bättre liv än det hon själv har.

Det här numret av Dik Manusch har barntema. För att barn är viktiga, och för att varje stulen barndom räknas.

Runt om i landet så tolkas lagen och barnkonventionen på olika sätt. Umeå vill inte ge barnen en riktig utbildning. Göteborg säger de att barnkonventionen gäller. I Nyköping följer de skollagen.

När du föds är en stor del av din framtid redan utstakad. Små barn känner av klass-samhället. Får du ekologisk frukt eller billiga kakor från en lågprisbutik till mellan-mål? Är dina kläder av kvalitet som du måste vara försiktig med eller som du kan leka i? Och det största av allt. Får du utbildning eller sätts du i en grupp som erbjuds ”social verksamhet med pedagogiska inslag”, som i Umeå?

Vi trodde inte att frågan om att alla barn ska få gå i skolan var något provocerande.

När vi började ta tag i frågan om barnens skolgång, så var vi inte beredda på motståndet.

Vi trodde inte att frågan om att alla barn ska få gå i skolan var något provocerande. Skolplikt infördes 1882 i Sverige, och sedan även romerna inkluderades av den 1962 så känns den lika svensk som matjessill och kall potatis på knäckebröd, och lika kontroversiell som en tussilago om våren.

Att motsätta sig barns möjlighet att bryta sina föräldrars arv av utanförskap och fattigdom är ett val som många kommunpolitiker har gjort. Det är svårt att förstå. Deras barndom går inte i repris. De får inte en andra chans. Som politiker får man en ny chans vid nyval, att visa fjädrarna ytterligare en gång, och ge nya löften man har olika hög ambitionsnivå att infria. Ett barn som missar sin skolgång får inte den chansen. Det finns ingen andra chans att börja första klass. Vi rycker undan mattan under fötterna på barn som precis har lärt sig att stå.

Många av de människor som engagerar sig för mänskliga rättigheter på olika sätt har en särskild plats i sitt hjärta för barn. Kalla barnahänder, hungriga barn, barn som far illa på grund av fysiskt eller psykiskt våld, barn med särskilda behov, barn som inte längre ger uttryck för några behov för att de har gett upp.

Barn som inte får gå i skola är en form av utsatthet vi inte kan acceptera. Barnkonventionen och skollagen håller med oss. På ett privat plan så undrar jag hur kommunpolitiker vill bli ihågkomna i framtiden.

Jag läser just nu Katitziböckerna högt hemma, och skulle personligen inte vilja gå till historien som ”den som nekade de romska barnen skolgång”. Jag skulle vilja vara en del av lösningen, inte en del av problemet.

Linda Lundqvist
Ordförande för föreningen RUNG
Initiativtagare till Hjälp Västerbottens tiggare
Krönikör i tidningen Arbetaren

DIK MANUSCH PORTRÄTT

Foto Anneli Sandberg

Isabel visar familjens säng med stolthet. Här bor mamma, pappa, och storebror Emil.

Dik Manusch tidningen som är mer än bara en tidning

Skellefteå museum gör en samtidsdokumentation av Dik Manusch och skriver till oss.

Idag en nyhet imorgon historia

För nästan exakt ett år sedan på Berättarfestivalen i april 2014 bjöd Skellefteå museum in Britt-Inger Lundqvist till Nordanå för att berätta om Valentin och Leontina och resandefolkets vandring genom tid och länder fram till idag. Fölga anade vi då att bara några månader senare skulle en ny grupp resande dyka upp i Skellefteå. Under tiden museet diskuterade och planerade en undersökning av resande och romers liv i Skelleftebygden så upprepade sig historien. Samtidigt blir ibland snabbt historia så nu har Skellefteå museum beslutat att dokumentera det senaste årets händelseutveckling och tillkomsten av tidningen Dik Manusch.

Asta Burvall och Kristina Friberg
Avdelningen för Samlingar & dokumentation
Skellefteå museum

Dik Manusch
nummer 2
2015

Dik Manusch ges ut i samarbete med den ideella föreningen Dik Manusch vänner.

Tidningen är religiöst, partipolitiskt obunden och alla artiklar har skänkts av sina författare

Ansvarig utgivare
Helen Hugosson Strandemo

Chefredaktör
Britt-Inger Lundqvist

Layout
Renate Fiala

Omslagsfoto
Anneli Sandberg
anneli.m.sb@gmail.com

Dik Manuschs fasta medskapare:
Anneli Strandberg, fotograf
Bonnie Friedh, journalist
Gini Mohlin, journalist

Helen Hugosson Strandemo

Britt-Inger Lundqvist

Vill du också bli en fast medskapare? Eller vill du vara med och bidra på andra sätt, ekonomiskt, tryck, reklam, mm skriv till oss på dikmanusch@gmail.com

Linda Lundqvist, ledare, journalist
Kim Fredriksson, journalist
Rebecca Westin, journalist

Den lilla kommunen

som sa ifrån

Hösten 2010 påbörjade Grästorp en förändringsresa. Kommunen som få svenskar kunde placera på kartan skulle bli omnämnd i riksmidia och dessutom tvingas konfrontera en växande främlingsfientlig rörelse. Fem år senare är Grästorp en förebild för andra kommuner i arbetet mot rasism.

Efter valet i september 2010 stod det klart. Som enda kommun i Sverige hade Grästorps röstberättigade medborgare valt in Svenskarnas parti till kommunfullmäktige. 102 röster, motsvarande 2,8 procent räckte för att partiet som bara två år tidigare kallat sig Nationalsocialistisk front skulle få ett mandat i en kommun med 5 850 invånare.

-Man trodde inte det var sant när man såg att dessa mörkermän tagit ett mandat, säger kommunchefen Ove Johansson till Expressen för nästan fem år sedan.

Partiledaren Daniel Höglund, som skulle inta partiets plats i Grästorps fullmäktige förklarar för tidningen: -Vi vill ha ett svenskt Sverige. Tar vi in en stor andel icke-svenskar leder det till att svenskarna blir färre, resonerar han. Partiets mål är att i första hand utvisa alla kriminella invandrare, och sedan alla andra som inte är svenskar. För att avgöra vilka som är svenskar menar Daniel Höglund att DNA-tester kan bli aktuella.

Men ledningen i Grästorp ville inte ställa upp på Höglunds framtidsvision. Kommunchefen Ove Johansson

kallade efter valet till en manifestation mot rasism, trots att han som tjänsteman ska vara politiskt oberoende. För det blir han anklagad för att ha brutit mot den svenska grundlagen.

Skol-, kultur- och fritidschefen i Grästorp, Pernilla Bjerkesjö, beskriver valresultatet som en chock för det lilla samhället:

-Ingen var förberedd på att Svenskarnas parti överhuvudtaget kunde få så många röster. Vi visste att de skulle ställa upp i valet, men inte att de skulle få ett mandat. Vår första reaktion var att rannsaka oss själva; hur såg det ut i kommunen egentligen? Sedan, vad ska vi göra nu?

Daniel Höglund blev aldrig ledamot i Grästorps kommunfullmäktige. Han förlorade sin plats eftersom han inte bodde i kommunen, utan bara var skriven där. Den enda andra personen från partiet som fått röster var Krister Johansson, som några månader efter valet meddelade att han avsäger sig platsen.

Våren 2014 är valrörelsen åter i full gång. Det är supervalår med val både till Europaparlamentet och den svenska riksdagen. Det rasar även en debatt om Skolverkets beslut att tillåta Svenskarnas parti att besöka skolor, och Grästorp har återigen fått stå i centrum för en. Myndigheten fick ta emot skarp kritik för sin tolkning av lagen. Enligt skollagen ska alla partier behandlas lika, och så länge de inte begår brott,

kränkningar eller trakasserier kan de inte kastas ut. Skolchef Pernilla Bjerkesjö vägrar släppa in partiet i kommunens skola.

-Rent spontant kände jag bara att det går inte, det finns ingen möjlighet att släppa in ett parti som säger att man ska utvisa de som sitter i skolans aula. Rent instinktivt kände jag att det var fel. Jag började leta i grundlagen och hittade en paragraf som jag kunde stödja mitt beslut på. Sen står det ju också i vår läroplan, det går helt emot den värdegrund vi jobbar med. För mig innebär yttrandefrihet ett visst ansvar, det kan inte vara frihet helt utan restriktioner.

Vad fick du för reaktioner?

-Det blev både och. På riksnivå kom det igång en stor debatt med Aftonbladets politiska redaktör Karin Pettersson i spetsen. Hon drev frågan och pratade med Skolverkets chefsjurist. Efter ett tag gick alla partiledare ut med att de ville ändra det här så det var ju oerhört positivt. Skolorna var jättestolta och sa att de stod bakom mig. Även den politiska ledningen i Grästorp stod bakom mitt beslut, det var riktigt skönt.

Men det var inte bara medvind för Pernilla Bjerkesjö.

-Det fanns de som inte höll med, som tyckte att jag agerade fel. Jag fick en del hot vilket var obehagligt, men samtidigt var jag så säker på att det var rätt beslut. Man måste stå upp om man vill se en utveckling.

Medan debatten rasade förde Pernilla även en dialog med sina kollegor, skolcheferna i de närliggande kommunerna.

-De var oerhört positiva när jag pratade med dem, och sade sig stå bakom mitt beslut. Så när media hörde av sig till mig och ville se vilka kommuner som skulle följa mitt beslut, nämnde jag flera av de närmaste kommuner jag hade pratat med. Men sedan fick jag veta att de hade backat och då stod jag där själv i alla fall. Så fort man måste stå för något utåt så backar man.

Svenskarnas parti tar inte hem några av Grästorps mandat i 2014 års val, och får heller inte representation i någon av Sveriges övriga kommuner. En lättnad för kommunledningen, men den mediala uppmärksamhet de fått i samband med Svenskarnas partis aktiviteter i kommunen har satt sina spår.

-Det påverkade oss negativt på så sätt att vi i större omfattning började förknippas med nazism och Svenskarnas parti. För en liten kommun som Grästorp, som sällan tagit plats i riksmidia, blev det svårt att tvätta bort stämpeln. Från kommunledningens sida har man försökt vända det hela till

något positivt. Många medborgare ville också visa att de tog ställning mot Svenskarnas parti. Komikern Özz Nujen kom till Grästorp och körde sin show gratis för att visa sitt stöd.

Under våren 2014 fick Pernilla Bjerkesjö höra talas om Kubprojektet, ett skolprojekt för mänskliga rättigheter och medmänskliga skyldigheter som drivs av Raoul Wallenberg Academy tillsammans med Friends.

-Jag fick höra talas om det av en slump, förklarar Pernilla. När jag läste om det tänkte jag att det här vore ett sätt att engagera hela Grästorp och koppla ihop det med vår personalutbildning. Projektet var egentligen riktat till gymnasieskolan, men vi ville jobba med hela kommunen. Ledningen höll med och vi bestämde oss för att köra på det.

Kubprojektet, eller Varje människa kan göra skillnad, som det egentligen heter, startades 2013 och har engagerat tusentals gymnasieelever i skolor runtom i landet. Projektet utgår från den bristande kunskap i mänskliga rättigheter som finns bland unga i Sverige. Eleverna får arbeta med att gestalta hur de kan stå upp för de mänskliga rättigheterna, med utgångspunkt i Raoul Wallenbergs gärning i Budapest under andra världskriget. På bara några månader räddade Raoul Wallenberg tusentals människor som riskerade deportation genom att utfärda svenska skyddspass till dessa. Skolor som deltar i projektet får ta emot en stor, svart kub i stål som representerar en av de 30 mänskliga rättigheterna. Inuti kuben får de på ett kreativt sätt gestalta hur man kan stå upp för just den rättigheten.

I sin ansökan om att delta i projektet skrev Pernilla Bjerkesjö om de främlingsfientliga vindar som blåst genom kommunen, och att de "arbetar mycket med värdegrund om mänskliga rättigheter, men behöver all hjälp vi kan få".

Alicia Donat-Magnin, projektledare på Raoul Wallenberg Academy tog emot

ansökan.

-När jag läste Grästorps ansökan tänkte jag först att det kändes ganska tufft, det skulle inte bli enkelt. Samtidigt var det hoppfullt och jag tänkte att det är klart vi ska göra något för att hjälpa dem.

Alicia berättar att det sedan inte blev alls som hon tänkt sig.

-Vi trodde att vi skulle hjälpa dem, men det har blivit tvärtom. Vi har lärt oss otroligt mycket och det de har gjort i Grästorp kommer vi att kunna applicera i andra kommuner.

Under våren håller Grästorps kommun en personalutbildning där de har integrerat projektet Varje människa kan göra skillnad. Utbildningen når alla kommunens anställda, runt 500 personer, och handlar om att ge alla medborgare en rättvis behandling. Även föreningar och företag arbetar med projektet, och självklart också skolan och förskolan. Mitt på torget i Grästorp står nu kommunens kub, med artikel nr. 9 skriven i stora bok-

stäver, som en påminnelse; "Rätten till rättvis behandling."

I februari besökte Raoul Wallenberg Academy Grästorp och höll en workshop där man tillsammans tog fram förslag på hur man i kommunen kan göra skillnad för ökad medmännlighet i vardagen.

Nu pågår arbetet för fullt med att producera utställningen till kuben, som sedan ska visas upp i Stockholm den 27 augusti, på Raoul Wallenbergs dag.

-Just nu är det folk som ringer varje vecka och ställer frågor om de kan vara med och ställa ut, säger Pernilla Bjerkesjö.

Vad tror du andra kommuner kan lära sig från er?

-Det jag tror man kan lära sig är att det går att engagera en hel kommun. Grästorp är litet, men jag tror att man kan få igång tillräckligt många i kommunen, genom att hitta en gemensam värdegrund. De allra flesta

vill jobba med de här frågorna och bli bättre. Man måste hitta en gemensam arena. Det är lätt att ordna en manifestation, men på det här sättet blir det djupare.

Natalie Verständig

Läs mer om Raoul Wallenberg Academy och Kubprojektet på www.raoulwallenberg.se

Därför stödjer Arbetaren Dik Manusch

Flera texter i första numret av Dik Manusch har tidigare varit publicerade i Arbetaren. Det är något jag som utgivare är stolt över – dock kan jag inte på något vis ta åt mig äran. Frilansmaterial får skribenten publicera i andra tidningar hur mycket hen vill efteråt.

Eftersom temat för detta nummer är barn var det ett lätt beslut att skänka reportaget om vanvården av barnhemsbarn – många av dem resande – i Sverige som vår reporter Axel Green gjorde 2013. Curt Magnussons och Marita Lindbloms berättelser om tiden på barnhem är tidlösa, och minner om en period inte så långt tillbaka i Sveriges historia – en tid vi annars gärna inbillar oss var tämligen idyllisk, och präglad av en stadigt ökande välfärd.

Så var det inte för alla, och det fanns en underliggande rasism mot resande och mot romer, som är pusselbiten som saknas om man vill förstå varför omhändertagna barn kunde behandlas så illa.

Jag blev glad när jag fick höra att det skulle bli ett andra nummer av Dik Manusch. Tidningen är inte längre en engångs-grej, ett experiment. Jag hoppas den kommer att finnas kvar länge.

Daniel Wiklander, chefredaktör på tidningen Arbetaren

Foto Snezana Vucetic Bohm

Hur hårt tror du en nyfödd bebis gör give me five?

Foto Pirjo Holmström

Hans starka lilla åttaåriga kropp är som ett värme-element bredvid mig. Håret som han vägrar klippa flyter ut över kudden. Han pratar non-stop. Varje kväll.

Vilken är den bästa bazookan? Hur mycket kan en bazooka förstöra? Kan du krama mig? Kan du krama ännu hårdare? Kan du klia mig? Vad är det äckligaste du har ätit? Finns det människor som gillar surströmming på riktigt?

Jag ligger där i mörkret och badar i hans generösa ström av funderingar, associationer och frågor.

– Pappa, farmor och farfar har en tvål som luktar citron som luktar helt sjukt gott. En gång, det var kanske två och ett halvt år sen, så hade Lycke och jag badat i sjön så länge så vi var frusna och då duschade vi varmt och hade den tvålen och det luktade SÅ gott. Den kanske är dyr och så men kanske vi kan köpa sån tvål? Man behöver ju inte ta så mycket varje gång. Man ska faktiskt inte ta så mycket. För den luktar så sjukt starkt och gott och citronigt.

Jag har ett knep för att inte börja skratta och därmed riskera att bryta magin: Jag biter mig i fingret. Ibland räcker det inte.
– Hur hårt tror du en nyfödd bebis gör give me five?

Mina svar är inte alls lika bra som frågorna. Det känns stort att han ändå fortsätter ställa dem. Jag inser att detta är en tidsbegränsad period i vår relation. Så jag ligger där, håller andan och önskar att tiden ska stanna.

– Vad tror du händer om man hoppar och gör bomben och landar på en jättestor gädda?
– Jag tror gäddan bara simmar i väg, livrädd.
– Men om man landar på en haj?
– Den simmar nog också i väg.

– Nähä!
– Fast om det är en vithaj och den är jättehungrig kanske den äter dig.
– Äter mig! Wow. Hur lång är den längsta ålen som finns? Hur tjock är den tjockaste ålen som finns?

Pappa har inte koll på allt. Han har börjat märka det nu. När det gäller språk, till exempel, är det jag som får ställa frågorna.

– ...och deras pool, den var så fett!
– Säger man inte ”deras pool, den var så fet”?
– Nä.
– Inte?
– Nä för ”fet”, det är liksom bara stor och bred och så. Man säger inte ”jag har en fet vattenpistol”.
– Man säger att man har en fett vattenpistol?
– Ja exakt.
– Har du en fett vattenpistol?
– Jag har två.

Han växer upp i mångkulturella Malmö. Det märks i hans språk. Ibland tycks han gripas av ett behov att förklara storstadens slang för sin bondskt östgötska pappa.

– Pappa, om det är nåt som jag säger som du inte tror på så kommer jag kanske att säga ’walla’ till dig, det betyder ’jag svär vid Gud’ på arabiska. Jag och Farooq och Daniel och några till har börjat köra med det lite. Fast inte Xi-Wang, han är bortrest nu. Och inte Robert, han är i Serbien.

Kvällssamtalen låter mig tränga in i hans värld lite grand. Som när han berättar om en ny lärare i skolan. Är hon i min ålder ungefär? frågar jag. Han fnys.

– Hon är en ungdom pappa. Hon har piercing i näsan och massor av nyckelringar på väskan. Och så har hon kedja på jeansen, pappa kan jag få ha kedja på jeansen?

Där finns en del vapen i hans värld, det gör det. Och det vill man ju inte direkt uppmuntra. Så när vapensnacket blir alltför tungt brukar jag låtsas att jag är på väg att somna. Jag har finslipat ett väldigt sömnigt ”mhm”.

– Pappa. Nerfen är ju bättre än blastern. Men blastern är coolare och har fler skott. Så tänk om man hade en nerf som också var lite som en blaster.
– Mhm.
– Fatta vad ägigt!
– Mhm.
– Så ägigt.
Tystnad. Har han somnat? Ja, jag tror faktiskt ...
– Pappa. Hur gammal tycker du att jag måste vara för att få ha en armékulpestol?

Niklas Orrenius
niklas.orrenius@dn.se

Jag lever i en värld full av saker som borde motivera mig att känna mig motiverad och ändå gör jag inte det. Vaknar på morgonen och fylls av all min oförmåga att förstå vad alla dessa fakta som sköljer över mig har att göra med mitt liv. Jag fimpar cigaretten i en askkopp och förundras över vart elden tagit vägen. Röken snirklar uppåt och skingras som mina tankar. Dessa cyniska toner sprider sig utan att nå fram. Ackompanjerad av en sorgsen gitarr, och en cymbal som bara finns i mitt eget huvud. Göm inte avskyn i vänliga ord, Förneka inte klorna, bara för att du inte vill kännas vid att du har dem. Du gör mig mera illa för att du tror att din likgiltighet är det samma som att inte göra något fel. Då tar jag hellre ett ärligt hat, istället för alla dessa plattityder En prins som aldrig fick sin tron och aldrig riktigt förstod vad han skulle göra för att få sitt rättmätiga arv. En änka hänger tvätt och ingen vet varifrån rynkorna i hennes röst har kommit från. Och ingen bryr sig längre när hon tappar fingerborgen och den studsar iväg för att aldrig ses igen.

Rebecca Westin

Foto Pirjo Holmström

DIK MANUSCH PORTRÄTT

Det är gott att äta tårta!
Victor bor i en husvagn tillsammans med sin syster Isabella och deras mamma och pappa. De har inget eget hem i Rumänien. Deras hus förstördes i översvämningar för två år sedan.

I nästa nummer kommer vi få läsa mera om var skribenten befinner sig i livet.

Längtan efter barn

Jag vill skriva den här artikeln för att jag och min man är några av de tusentals och åter tusentals som är drabbad, men som inte talar om det. Varför vet jag inte, men kanske för att det är för svårt eller för privat.

Känslan av att något saknas finns där konstant trots att jag och min man lever i ett äktenskap fullt av kärlek. Trots vår tvåsamhet finns en oändlig ensamhet. Det jag talar om upplever någon gång ca en halv miljon människor i Sverige. Det innebär att du med stor sannolikhet känner någon som förmodligen lider i det tysta.

Jag talar om ofrivillig barnlöshet och infertilitet. Till vardags används infertilitet och ofrivillig barnlöshet som synonymer. Definitionen för ofrivillig barnlöshet är en sjukdom, en funktionsnedsättning och en livskris. Infertilitet är ett medicinskt tillstånd där det finns fysiologiska hinder för att en graviditet ska uppstå eller bli fullgången, medan ofrivillig barnlöshet inte alltid behöver vara medicinskt. Det finns flera par som saknar fysiologiska förklaringar på sin barnlöshet, men oavsett orsaken till tillståndet så drabbas den enskilda individen hårt. Ofta handlar det om en långvarig, ibland livslång livskris som leder till

psykisk ohälsa och försämrad livskvalité. Tidigt i vår relation började vi tala om barn. Ja, inte bara ett utan kanske två eller tre barn var vår dröm. Vi visste att det skulle bli lite mera komplicerat för oss att få barn eftersom jag lider av en sjukdom.

Vi var unga och hade tiden framför oss, men när vi inte lyckats efter flera års försök så sökte vi slutligen hjälp via specialismödravården och gick igenom en rad olika IVF behandlingar. Totalt har vi kämpat i 15 år. Under den här tiden har vi pendlat mellan hopp och total förtvivlan. Vänner, släkt och kollegor fick barn. Ja inte bara ett utan de fick två, tre, fyra barn och vi stod kvar på ruta ett med både misslyckade behandlingar, missfall och allvarliga komplikationer.

All tid gick till att ägna oss åt mediciner som innebar stor påfrestande på såväl mig som min man. Att vara den som står bredvid är minst lika svårt som att vara den som genomgår den medicinska behandling som IVF medföljer. All min frustration, sorg och ilska tog jag ut på min man som gjorde allt i sin makt för att finnas vid min sida, trots sin egen sorg. Så här i efterhand är jag otroligt tacksam för att han orkade och det vi tillsammans har gått igenom har gjort att vi kommit varandra närmare. Hela vår ”resa” har varit en stor känslomässig berg- och dalbana. Vi har pendlat mellan hopp, framtidstro och livsglädje till att genomlida stunder av total tom avgrund, oändlig otröstlig sorg och längtan.

En viss tid i livet pratas det en hel del om barn i stort i alla sammanhang. På jobbet, vänner och släkt, familjehögtider mm och det är ju fullt naturligt. Hur skulle samhället se ut om vi inte gjorde det? Det är vid sådana tillfällen som vi ofta tagit varandras händer och gett varandra styrkan att orka vara delaktiga. Oftast har vi åkt hemåt i total tystnad. Båda väl medvetna om att vi klarat av ytterligare ett steg på livets resa.

Att vi är ofrivilligt barnlösa innebär inte att vi missunnar andra att få barn, men det har funnits stunder då jag inte kunnat glädjas åt den typen av nyheter. Då jag velat krypa in i min egen kokong och slippa vara delaktig i det fina i att någon faktiskt har fått uppleva det vi så länge efterlängtat. Än idag är jag och min man ofrivilligt barnlösa. Vi har accepterat att drömmen om ett biologiskt barn inte går att realiseras och har valt att avsluta all typ av behandling för att kunna få biologiska barn.

Det känns inte längre som en sorg utan jag vill beskriva det som en befrielse. Att ta beslutet var inte lätt och det tog lång tid innan vi vågade fatta det. Sorgen hängde sig också kvar länge efteråt. Jag är övertygad om att jag och min man har tagit oss till dit vi är idag genom att vi tillsammans har vågat uttrycka, visa, tala och gråta oss genom vår sorg. Vi har låtit sorgen ta tid att läka och vi har tillåtit varandra att sörja på vårt högst personliga sätt. Ingen sorg är densamma även om man delar upplevelsen. Vi har varit öppna med vår sorg och har haft otroligt fint stöd av såväl familj som vänner.

Vi tänker inte glömma den period i livet som denna resa inneburit utan vi kommer att bära den med oss in i framtiden när vi förverkligar våra nya gemensamma drömmar och mål. Vår framtid är som ett frö som gror och vi ser med stor nyfikenhet och längtan framför oss att vi en dag kommer att bli föräldrar till ett barn som finns någonstans i världen och som vi vill ge all vår kärlek.

Helen Hugosson Strandemo

Shameron en minoritet i minoriteten

Det är ett kontroversiellt ämne som jag har valt att skriva om. Åtminstone bland oss romer. Och inte minst bland landets människoälskande kristna som säger sig omfamna oss alla. Frågan om homo, bi, trans och queerpersoner är en minst sagt tabubelagd fråga än idag år 2015. Så även bland oss romer. Inte bara företeelsen i sig, utan även synen på HBTQ-frågor bland romer är något man vill att tala om.

Egentligen förstår jag inte varför. Vi romer har sedan århundraden kämpat för att ses som vilka andra folkgrupper som helst. Att romer precis som alla andra har minoriteter inom minoriteten torde därför vara ett välkommet inslag då det på allvar visar att vi romer är precis som alla andra. Ett perspektiv som sällan kommer fram är hur barnen till homosexuella föräldrar har haft det. Hur är det att växa upp som barn och minoritet till en minoritet i minoriteten?

Jag har talat med Shameron Carlsson, en 25-årig man från Kristianstad. Shameron är son till en lesbisk resanderomsk kvinna. Hans mamma och nära släkt har alltid varit medvetna om sin romska bakgrund och aldrig funnit några skäl till att dölja den. Shameron beskriver sin uppväxt som, ”ganska trasslig”. Han placerades tidigt i familjehem där han tappade mycket av sin resandekultur.

- Det var inte förrän i femtonårsåldern som den resanderomska identiteten började komma tillbaka säger han till Dik Manusch.

Trots det har han sedan sex års ålder förstått att hans biologiska mamma inte var som de andra mammorna han träffade. Mamma träffade andra kvinnor och de andra klasskamraternas mammor träffade allt som män. Shameron Carlsson tillhör en av resanderomernas största stammar i Norden. Kontakten med sina rötter existerar inte mer än över internet idag. Det är framförallt hans nära familj, det vill säga hans Narta, som han kontakt med. Något som sticker ut bland resanderomer då släkt- och stamgemenskap brukar spela stor roll. Till Dik Manusch säger han att han inte har haft förutsättningarna till att lära känna den formen av gemenskap. Dels på grund av trassel i ungdomen, men också på grund av att han inte tilläts utveckla sina resanderomska kultur i familjehemmet.

Han beskriver sig själv som en politiskt aktiv man från förorten. När han som sjuåring kom till familjehemet berättar han om den missbruksproblematik i familjen som ledde honom dit.

- Det är inget som är särskilt ovanligt när det kommer till romer. Man ser ofta ekonomiska problem grundade i psykisk ohälsa och klassklyftor, det ena leder till det andra och ofta kommer missbruk in i bilden. Resanderomer är inte unika här. Kollar man på många andra minoriteter runt om i världen med liknande historiska brott begånga mot sig så ser man liknande mönster.

Shameron menar även att det råder någon form av tystnadskultur när det kommer till missbruk och psykisk ohälsa bland resanderomer.

- Det är oftast väldigt tyst om missbruk bland många romer trots att det är ett ganska stort problem.

Skolan blev en prövning
I åttonde klass förändrades mycket av Shamerons liv. Shamerons lesbiska mamma skulle bli en snackis i skolan. För hans del skulle det bli början till en ny prövning i livet. Det var nu den dubbla diskrimineringen skulle börja på riktigt. För Shamerons del var hans mammas läggning inget nytt. Öppenheten kring det hela hade lyckligtvis kommit att ge honom verktyg och styrka för att hantera de värsta påhoppen.

- Det var då i tonåren det började. Det började som kommentarer på skolgården och i korridorerna och jag minns hur folk fnissade bakom ryggen.

”Din mamma behöver bara få lite riktig kuk för att ändra sig” är en standardfras som Shameron minns väl. Så ska det inte behöva vara säger han samtidigt som han biter ihop så att läpparna smalnar av.

- Jag mådde ju inte bra av det, har lidit av psykisk ohälsa under en hel del år och jag har även ADHD, vilket har förvärrat mitt mående. Barn och ungdomspsykiatri blev inblandade på grund av familjesituationen. Bara där borde man ju förstått att den psykiska hälsan är viktig om ett barn ska kunna utvecklas i en mer positiv riktning. Istället blev skolgången lidande och skolresultaten försämrades.

Det hände även att klasskamrater och andra ifrågasatte hur Shameron Carlsson överhuvudtaget kunde finnas. Hela hans existens ifrågasattes och han minns hur jobbigt det var.

- Man fick ofta frågan om hur mamma kunde få mig om hon var lesbisk eftersom, att då går det ju inte att få barn. Jag tyckte att det var jobbigt, men ju äldre jag blev desto mer sket jag i det och slutade lyssna. Det går liksom inte att ta åt sig av sådana barnsligheter. Men det är klart att det är

DIK MANUSCH PORTRÄTT

Foto Anneli Sandberg

Erina är 9 månader och bor med sina föräldrar och 5 syskon i en husvagn utanför en kyrka. Här är hon med pappa Vichay som är hemma med barnen när mamma försöker få ihop pengar till mat och uppehälle.

DIK MANUSCH PORTRÄTT

Foto Anneli Sandberg

Elena och Ana på gården, som är en lerig gräsplan de delar med 11 andra familjer. Inte en speciellt lekvänlig miljö, men det är hemma så länge de får bo kvar.

jobbigt i den åldern att få hela sitt liv ifrågasatt. Det gör ont så att säga.

Men allting har inte varit negativt. När vi sätter oss ned och pratar märker jag en form av stolthet i Shamerons kroppsspråk. Hans ögon tindrar när han pratar om sin mamma. Enligt den 25-åriga kristianstadbon har det även varit positivt att växa upp som ett så kallat ”regnbågsbarn”.

- Jag har ju växt upp med en lesbisk mamma vilket har påverkat mig på flera olika sätt. Mest positivt tycker jag själv. Eftersom att jag från låg ålder har fått lära mig att kärlek är kärlek oavsett könsuppfattningen mellan de personer som älskar varandra.

Vill se hårdare tag

Shameron lyfter även fram att samhället bär ansvar när det kommer till att garantera hälsan och säkerheten för HBTQ-personer och deras barn.

Vad ska samhället göra då?

- Först och främst måste berörd personal som arbetar med barnen ta det på större allvar. Ta skolan som ett exempel, ta tag i de elever som utsätter andra för kränkande behandling. Exempelvis genom krismöte med de inblandade och deras föräldrar och om situationen inte förbättras ska dessa elever stängas av från skolans ordinarie verksamhet och förflyttas.

Du tror på hårda tag?

- Jag tror inte på högerens konservativa flumskola. Jag har en socialistisk grundsyn och då går barnens väl alltid före principer och likabehandling. Likabehandling fungerar inte, jag vill se mer jämlikhet istället och om det innebär hårda tag så får det innebära hårda tag. Det är dags att samhället agerar hårt mot förtryck. Jag tror att det är positivt att splittra upp mobbargängen.

Görs inte detta idag?

- Jag upplever det som tvärtom. Samhället är mer benäget att ta ifrån offret rätten till sin skola.

Hur då menar du?

- Ja alltså de som blir mobbade är de som ofta förflyttas idag. Jag ser det som ett problem.

Romsk HBTQ-syn

Samtalet har nu pågått ett par timmar och vi glider in på ämnet ”romska bögar”. Ingen av oss kan förstå andra resanderomers motstånd och hat. Jag ställer frågan hur han har uppfattat det hela som son till en romsk lesbisk kvinna som är öppen med sin sexuella identitet.

- Som jag har uppfattat synen på HBTQ-personer bland romer är att det pratas väldigt tyst om det. Ingen verkar våga ta upp de här frågorna på riktigt.

Hur tänker du då?

- Det verkar lite som att ingen vill kännas vid det och att det är något väldigt dåligt att ha i familjen. Jag har personligen aldrig hört någon släkting dra upp att mamma är lesbisk. Utan det är som att folk vet det men väljer att förneka det. Andra romska HBTQ-personer jag har haft kontakt med från andra släkter har blivit uteslutna ur sina släktgemenskaper.

Vad tycker du man borde göra åt det här från romskt håll?

- Jag tycker att det borde finnas en plattform för romer som är HBTQ-personer att kunna ta upp problemen som finns och sen jobba med det utåt.

Han menar även på att det blir lättare att lyssna och förstå om någon från den egna släkten tar upp problemen, exempelvis vid köksbordet eftersom det finns en stor misstänksamhet mot människor som inte är romer när det kommer till myndighetsinitiativ och liknade.

Stereotyper och garderober

Det finns utbredda stereotyper i samhället om så

kallade regnbågsfamiljer. En del är klart homofobiska och gör gällande att alla familjer bär på psykosociala problem. Andra är klart mer fördomsfulla och gör gällande att familjerna är lyckligare än andra. Vad är din bild?

- Alltså min bild av att leva i en regnbågsfamilj är att det inte ligger någon skillnad i hur lycklig man är jämfört med i en heterofamilj. Alla familjer är individuella. Så några särskilda stereotyper tror jag inte på överhuvudtaget.

Hur ser du på homosexuella föräldrar sin drar sig komma ut inför sina barn?

- Jag tror att det oftast handlar om något slags försök att skydda barnet men som lätt blir fel. Personligen tror jag att det är bättre att vara öppen redan från början så barnen vet var landet ligger så det inte kommer som en chock. För att om det är en realitet från början så är det ju en naturlig del av uppväxten. Och helt ärligt. Det är ju inga konstigheter för guds skull.

Shameron tystnar för en stund. Sedan börjar han utveckla sitt resonemang. Han menar att det är viktigt för föräldrarna att vara ärliga mot sig själva och sina barn när det kommer till en sådan vital del av livet.

- Just do it, jag tror att de flesta skulle ta det bra. Även om förtryck mot sexuella minoriteter finns kvar så är barn och ungdomar uppväxta på helt annat sätt idag jämfört med för till exempel 10-15 år sedan. Gemene tonåring idag skulle knappast se någon skillnad på dig som förälder bara för att du är ärlig. Jag tror snarare att respekten för föräldern kan öka jag ska vara ärlig.

Vad är de vanligaste fördomarna du har stött på som barn i en regnbågsfamilj?
- Att hon inte kan va lesbisk eftersom hon har mig och att det bara handlar om att hon måste träffa rätt man.

Människor vägrar inse att hon inte är intresserad av män?

- Ja, det är ganska vanligt

Vad har du för råd att ge till de barn som har varit med om dina negativa upplevelser?

- Prata om det. Prata med en lärare, kurator, rektor eller någon annan vuxen på skolan. Prata även om det hemma eller med en kompis förälder. Även professionella samtalskontakter kan hjälpa. Om trakasserierna blir för mycket så polisanmäl det. Ni har mer att vinna på en jobbig rättegång än vad ni har på att låta trakasserierna och den psykiska misshandeln fortsätta.

Före vi avslutar intervjun frågar jag honom hur reaktionerna är numera i vuxen ålder. De smalnande läpparna förvandlas till leende och den lyckan jag tidigare observerade i Shamerons blick har letat sig tillbaka. Han skiner upp och säger att det honkas lattjot. Vilket betyder att det är något positivt.

- Ja, idag har ingen av mina vänner något emot HBTQ-personer. Alla jag känner är positiva till mammas öppenhet och tycker det är bra vi är öppna med vilka vi är, för att då kanske fler vågar vara öppna. Det har även hänt att folk har kommit fram på demonstrationer och torgmöten när jag har varit ute och bedrivit aktivism och berömt mig för att jag står upp för mig. Det känns faktiskt riktigt varmt att få stöd. Men visst, det finns ju som sagt kvar en hel del förtryck i samhället också. Men det är ju därför jag är politiskt aktiv också.

Kim Fredriksson
den 6 april 2015

Ana hjälper mamma Elena att hämta vatten till matlagningen. Det blir mycket vatten att bära varje dag till matlagning och disk.

Barnen är värda vår respekt

Scen 1:
Tjejerna fnittrar. De står utanför bus-
sens framdörrar och är på väg in, de
pratar i mun på varandra samtidigt
som de är på väg att ta steget upp.
Busschauffören suckar högt och
ljudligt – och påbörjar stängningen av
dörrarna så att tjejerna får kasta sig
igenom dem för att inte bli klämda.
På nästa hållplats kommer ett med-
elålders par. De krånglar med sina
väskor, har inte koll på busskortet.
Busschauffören håller dörrarna
öppna, konverserar dem glatt och
trevligt och hjälper dem tillrätta.

Scen 2:
Jag är på konsert. Det är de ungas
föreställning, de ska visa upp vad de
lärt sig på sina instrument. I lokalen
sitter vuxna åhörare, inbjudna gäster.
Jag sitter på en plats längst bak i loka-
len, intill några av de unga musikerna
som väntar på sin tur att spela. En av
dem trummar takten på sina ben när
några kompisar musicerar. Han lever
sig allt mer in i musiken, gungar med,
rör sig till den.
Intill oss sitter en vuxen man. Han
vänder sig mot den unge musikan-
ten och blänger surt. Efter en stund
visar han med upprörda rörelser att
den unge borde sitta stilla. Till slut
hutar han åt honom med ljudliga
viskningar.
Snart ska pojken gå upp på scen och
framträda. Spela sin musik för den
inbjudna publiken.
Skulle samma sak kunna hända på
en konsert med vuxna artister? Att
någon ur publiken säger till en av
musikerna på skarpen, att han inte
uppför sig korrekt? Att han inte
borde vara så engagerad i det som
alltihop handlar om?
Skulle inte tro det.

Scen 3:
Det är kväll i köket. Jag är trött i
huvudet efter en lång arbetsdag. Jag
måste fixa mat, jag har inga idéer, jag

är hungrig. I rummet intill spelar sö-
nerna tv-spel. De hojtar och skrattar
och med ojämna mellanrum kommer
glada illtjut och ilska bröl när det går
bra eller dåligt i spelet. Jag försöker
koncentrera mig på mina köksuppgif-
ter. Lyckas inte. När nästa tjut från tv-
spelssoffan kommer står jag plötsligt
framför dem och vrålar:
”Sluta skrika! Jag orkar inte höra på
er!”

Hörni vuxna. Ni, jag – alla vi vuxna.
Tänk om vi skulle ta och tänka efter
före?
Inte ta till surtonen, av ren slentrian,
bara för att den vi tilltalar är yngre
än vi.
Inte skippa argumenten och snacka
maktspråk, bara för att vi kan.
Inte kritisera barn för att de agerar på
barns vis.

Och, innan någon hinner tänka det,
säga det, skriva det:
Ja, det är fint när unga visar respekt
mot äldre.
Men kan vi inte först lyssna på hur vi
själva låter?
Vi skulle ju kunna föregå med gott
exempel.
Det är så enkelt egentligen. Man gör
ett litet test bara, innan man öppnar
munnen.
Tänk så här:
Skulle jag ha sagt på det här viset till
en vuxen? Skulle jag ha gjort på det
här viset mot en vuxen?
Om svaret är nej, kan man ge sig själv
en mental anmärkning av typen:
Skärp dig. Uppför dig. Lite hyfs, tack.
Var artig mot de unga.
Visa respekt för barnen.

Åsa Jarring
journalist med inriktning på barn och
unga
asa.jarring@gmail.com
Krönikan är tidigare publicerad i
Helsingborgs Dagblad 2013-10-26

Jag tänker på allt som fungerar

Jag cyklar hem från jobbet på
kvällen. Bannar mig själv att jag
glömt att byta terminalglasö-
gonen mot mina vanliga. Allt på
avstånd blir suddigt. Kollar klockan på
telefonen. 20.04. Bra, jag hinner hem,
åka iväg och handla och tvätta bilen
innan kvällens film på TV.

På sista raksträckan ser jag något som
ligger över vägen. En människa? Jag
ser inte men jag vet att det inte ska
ligga något där. Till slut kommer jag
så nära att jag kan skönja konturerna
av en lyktstolpe tvärs över vägen. En
trafikschild har också fått ge vika.

Så upptäcker jag bilen som ligger
i diket. Upp och ned, det ryker ur
motorn och körriktningsvisaren blinkar
enträget. Jag slänger cykeln i andra
diket och närmar mig bilen. Allt är så
tyst, en ensam fågel sjunger. Rutan
till framböjningen på passagerarsidan
är krossad. En arm sticker ut, en
tatuerad mansarm. Vad är detta? En
filminspelning? Ska inte någon ropa
”action” eller ”cut”. Jag får puls, fum-
lar med telefonen, samtidigt som jag
ställer mig på knä och ropar hallå.

Ingen reaktion, men jag känner att
armen är varm. Larmcentralen svarar
snabbt och jag förklarar så tydligt jag
kan vad som hänt. Hon undrar om
andningsvägarna är fria och om jag
kan dra ut honom ur bilen. Jag tvekar,
han sitter fast i säkerhetsbältet och
tanken att dra honom i armen genom
den krossade bilrutan tar emot. En
granne kommer till platsen och böjer
sig in. Han hör att mannen andas.
Det kan inte vara mer än fem minuter
innan räddningstjänsten kommer
med blinkande ljus. De lyckas slita

upp dörren och dra ut mannen halv-
vägs. De försöker få kontakt med
honom, frågar vad han heter och han
svarar något ohörbart. Två ambu-
lanser anländer och snart är det fem
personer runt den skadade. Mannen
ojar sig när han får en spruta i armen
och jag avslutar mitt samtal med
larmcentralen. Hon tar mitt nummer
om det skulle vara något. Jag vinkar
till räddningspersonal och cyklar hem.
Tittar på klockan igen. 20.25. Det har
bara gått tjugo minuter sedan jag såg
den suddiga lyktstolpen genom mina
terminalglasögon.

Efter att jag handlat och tvättat bilen
och satt mig ner framför tv:n kom-
mer reaktionen. En sorts bedövande
överklighetskänsla. Filmen spelas upp
i huvudet igen. Den rykande motorn,
den tatuerade armen, räddningsper-
sonalens rådiga lugn.

Och jag tänker på allt som fungerar.
På kedjan av händelser som taggat i
varandra, min mobiltelefon, larmcen-
tralen, räddningstjänsten, ambulans-
personalen. Jag tänker på alla andra
kedjor av händelser som dagligen tag-
gar i varandra för att allt ska fungera.

Bedövningen släpper och jag fylls av
en tacksamhet över allt detta som
som vi byggt och bygger tillsammans
så att vi kan leva värdiga liv. Den stora
gemenskap som kallas samhället.
Och, jo även stolthet. Jag är en del i
allt detta som fungerar.

Nästa morgon när jag cyklar till
jobbet är tekniska kontoret där och
sätter trafikskylten på plats.

Ulf Boström

Vill du bidra med gåvor till tidningen
Dik Manusch fortsatt existens?
Swish: 123 106 94 34
Bankgiro: 893-0703

Barnens behov av vilda västernfort

När jag var yngre avskydde jag kroppsarbete. Har dessutom alltid varit ganska opraktisk av mig. Men när jag och min syster ärvde en stuga i Holmsund, eller Umeå skärgård som kustorten ibland också kallas numera, efter min mamma som i sin tur ärvt den av sina föräldrar så fanns inget annat val än att spotta i nävarna.

Till min förvåning så har jag upptäckt att det är rätt kul med hantverk, även om det i mitt fall varit fråga om sysslor av det enklare slaget som att snickra spånt och måla innertak.

Att vara begåvad med ett fritidshus så långt från hemmet i Malmö brukar folk tycka är galet. Och visst är en tjugo timmars tågresor med tre ungar i det maffigaste laget. Men ni sörlänningar kan ju titta ut genom fönstret vilken dag som helst under sportlovsveckan så förstår ni att det finns en fördel. Här i vår skärgård lyser snön vit om taken och över viken ligger vacker is och elljusspåren är fint spårade och skidåkningsbar. Ser inte riktigt ut så utanför era fönster varje sportlov, eller hur?

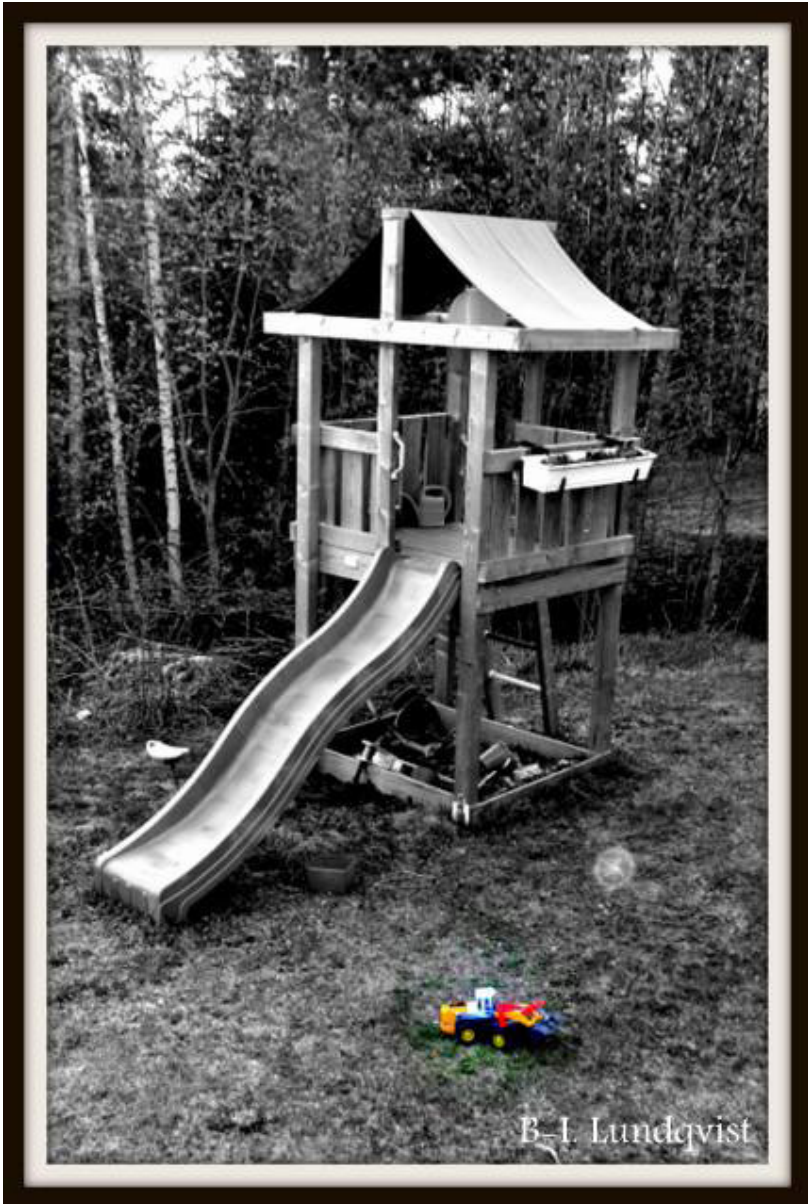
På vår ö har jag vistats varje sommar i mitt fyrtiofyraåriga liv. De flesta år har det också blivit någon vintervecka men det är förstås barndomens sommar jag minns...

Från stugan, belägen några meter från vattenbrynet, utgick årligen en expedition som i enlighet med allemansrätten färdades strandvägen runt den kilometerlånga ön. Med matsäck och vandringsstavar utforskade jag, min syster och våra kusiner strändernas alla stenar och skogskantens alla klättringsbara trän. Så även om sträckan inte är särskilt lång på kartan så blev det ofta till ett somrigt

heldagsnöje. Denna sträcka längs stränderna, liksom närheten till havet, är förstås vackert men öns innanmäte är inte särskilt välskött. En halvdöd skog om man är krass. Själva sommarstugan är väl inte heller så märkvärdig. Inte i jämförelse med reklamens och Ernst Kirchsteigers pittoreska renoveringsdrömmar. Faluröd träkub med vita knutar och rött tegeltak, samt två verandor modell mindre. Den ser helt enkelt ut som sommartorpet brukar göra i verkligheten.

Ändå. Det är min barndoms stuga, dit familjen återvände varje år oavsett vilken stad vi för tillfället bodde i. Och efter en lång grå skånsk vinter så blir detta oansenliga hus och halvdöda skog paradiset på jorden.

Det handlar till stor del säkert om barndomens trygghet. Att familjen var samlad och att de aldrig så välmenande institutionerna, dagis och skola, var på miltals avstånd. Föräldrarna var inte på jobbet eller iväg på något annat viktigt. När som helst under dygnets timmar och var vi än befann oss på denna ö, byggandes vilda västernfort av uttjänta plankstumpar eller smygandes på Sheriffen av Nottinghams följe, så var det aldrig mer än fem minuter till en av de mest grundläggande behoven i en ung människas liv - närvaron av föräldrar eller andra närstående vuxna.

I grunden är jag positiv till dagis som möjlighet för bägge föräldrarna att skapa ett liv utanför hemmet och för barnen att vidga sina vyer utanför den ofta förkvävande kärnfamiljen. Samtidigt. Barnpsykologen John Bowlby har visat att barnen som blev kvar med föräldrarna under blitzen i London mådde bättre än de som skickades ut till tryggheten på landet. Hans forskning har senare bekräftats genom undersökningar av finska krigsbarn, barn på barnhem, och så vidare. Extremfall förvisso men jag har tre ungar och som de flesta föräldrar oroas jag över att inte vara tillräckligt närvarande.

Här finns kanske förklaringen varför någon med tummen mitt i handen och som tidigare dragot sig för kroppsarbete kan förmå sig att lägga ned timmar på att snickra och måla.

Det är egentligen inte en liten oansenlig stuga som renoveras. Det är ett västernfort.

Stefan Bergmark
info@stefanbergmark.se

Stefan Bergmark är frilansjournalist. Norrlänning med släkt och sommarstuga i Västerbotten men idag bosatt i Malmö.

Tina Ekwall

”Här talar vi svenska, tatarpojkar!”

Foto Kurt Magnusson 1951
Wockatz barnhem Kragenäs Strömstad

Vanvårdsutredningen kunde konstatera att vanvården i den svenska sociala barnvården var omfattande. Även om vissa institutioner och fosterfamiljer utmärkte sig som värre, förekom vanvård, misshandel och sexuella övergrepp över hela landet.

Grunderna för att ett barn skulle omhändertas har med tiden förändrats. För Marita Lindblom räckte det med att hennes mamma 1961 blivit ensamstående. När barnvårdsmyndigheterna kom för att hämta henne klättrade hon upp i ett träd och vägrade komma ned.

– När jag kom ned fick jag jättemycket stryk av barnsköterskorna som tog hand om mig, berättar hon.

Efter det första barnhemmet som sjuåring hamnade Marita Lindblom hos en fosterfamilj där hon trivdes. Men efter att ha plundrat sin sparbössa för att på eget bevåg hälsa på sin mamma skickades hon, tolv år gammal, till det ökända Vidkärrs barnhem utanför Göteborg, anklagad för att ha

stulit pengar. Här tog händelserna en otäck vändning med utgångspunkt i en påse papiljotter hon fått av sin äldre syster vid en permission. En äldre flicka på barnhemmet anklagade Marita Lindblom för att ha stulit papiljotterna av henne.

– Hon ville ju trycka ned mig i skorna för att hon ville ha dem själv. Eftersom jag var där som ”tjuv” så tog personalen henne på orden. De tog då ifrån mig papiljotterna och gav till henne. Då blev jag förbannad och började skrika och enligt papprena slåss också.

Som straff låstes hon in i ett litet rum med galler för fönstren kallat ”slussen”. Där fick hon spendera två veckor och tvångsmatades med lugnande medicin tre gånger om dagen. Läkaren började då göra sexuella närmanden. Medicineringen skulle sedan fortsätta dagligen i två år innan hon som 14-åring kom till en ny fosterfamilj.

En av de grupper som systematiskt omhändertogs och lika systematiskt behandlades illa var de som identifierats som tillhörande resandefolket, de som benämndes som ”tattare.” I Curt Magnussons papper står det uttryckligen att han omhändertogs med anledning av att hans föräldrar var ”tattarfolk.” Sedan han tvångsomhändertogs som fyraåring flyttades han runt på olika barnhem och fosterfamiljer. Även han kom från början till Vidkärr och misshandeln från personal och andra barn inleddes direkt.

Reglerna sattes av riksdagen

Ersättningslagen var en kompromiss över blockgränserna. Enligt oppositionen var överenskommelsen den bästa som gick att få och försvarar den mot kritikerna. Men aktivister varnar för att SD nu framstår som det enda alternativet för de vanvårdade som är kritiska till lagen.

Vanvårdsutredningen och den efterföljande upprättelseutredningen rekommenderade regeringen att ersätta de vanvårdade. Trots detta gick barn- och äldreminister Maria Larsson, KD, först ut med att man i stället enbart skulle hålla en upprättelseceremoni. Efter protester från oppositionen träffades en överenskommelse mellan samtliga riksdagspartier förutom Sverigedemokraterna om det som senare skulle bli den ersättningslag, vilken trädde i kraft i början av året.

Sedan beslutet har samtliga partier försvarat överenskommelsen mot kritiska invändningar från de vanvårdade. Britt-Inger Lundqvist, etnolog och debattör kring de vanvårdades situation, varnar nu för att Sverigedemokraterna har gjort frågan till profilfråga.

– Det är de som hjälper till att driva frågan, och det känns för jävligt att säga. De skickar hela tiden meddelanden till vanvårdsgrupperna om hur de jobbar med frågan, säger hon.

Britt-Inger Lundqvist menar att oppositionens misslyckande med att stå upp för de svaga har lämnat fältet öppet för Sverigedemokraternas populistiska röstfiske. Något som tyvärr tycks fungera.

– Jag skulle vilja se de etablerade partierna stå upp för barnen. Att de vanvårda-

des röster hördes via de etablerade stora partierna, säger Britt-Inger Lundqvist.

Lena Hallengren, S, ordförande i socialutskottet, anser att med utgångspunkt från regeringens ovilja att över huvud taget ersätta de vanvårdade, var överenskommelsen den bästa som kunde göras.

– Vi står för den överenskommelse som vi gjort. Om det skulle vara så att SD samfällt talar för de vanvårdade fosterbarnen skulle det vara problematiskt. Men min uppfattning är att det inte är så, säger hon.

Varken hon eller Eva Olofsson, Vänsterpartiets ledamot i socialutskottet, vill tillstå att de misslyckats med att stå upp för den här gruppen.

– Jag tycker att vi har gjort det. Vi tog ställning för, och lyfte frågan om att så här får det inte vara. Sedan tog vi ansvaret att vara med i en uppgörelse. Ville man ha en uppgörelse tämligen fort och med bakgrund från regeringens besked att det inte blir någon ersättning alls, då kan jag stå för den uppgörelsen, säger Eva Olofsson, som dock vill påpeka att V hela tiden varit kritiskt mot att dra gränsen för ersättning vid 1980.

Axel Green
Tidigare publicerad i Arbetaren

– All stryk och misshandel som jag har levt igenom var för att jag var resande. Till varje nytt ställe skickade de med pappren. Det första de sade när de öppnade kuvertet med mina uppgifter var: ”Du är en sådan jävel”. Jag visste ju inte vad jag var som liten, säger han.

Han berättar att när han sedan bodde på Skärsbo pojkhem i Alingsås var det en annan pojke som också var av resandefolket. Vid ett tillfälle tilltalade den andra pojken honom på resandespråket rommani. Curt Magnusson gjorde misstaget att svara. – Då fick jag ett knytnävslag rätt i huvudet av föreståndaren. ”Här talar vi svenska tattarepojkar”, berättar han.

Förutom den ständiga misshandeln har Curt Magnusson även isolerats, låsts in i mörka skrubbar och antastats av barnhemspersonal och fosterföräldrar. Han tror dock inte att han kommer att bli beviljad ersättning. För att Ersättningsnämnden ska bevilja kompensationen på 250 000 kronor, måste det som man råkat ut för ha varit olagligt vid tiden för händelsen och skolaga förbjöds inte förrän 1958. Då hade han redan varit omhändertagen i tio år. Inte heller etniska aspekter kommer att vägas in i bedömningen. Han vet inte heller om det han varit med om kan bevisas.

Foto Kurt Magnusson 1948

Vem styr våra minnen

Vem är inte bekant med barndomens gissel? Att inte kunna uttrycka det man innerst kände. Att inte kunna formulera det som var så svårt. Att inte hitta det förlösande ordet. Det där ordet som skulle ha fått de vuxna att förstå. Ordet som även skulle ha fått en själv att förstå.

Åren går. Och man minns tillbaka; den avlägsna barndomen där man hade sina första tillkortakommanden. När man stod där mållös inför det som man var alltför ung för att förstå. Minnet av den oskuldsfulla tid som vi kallar barndomen blir dock med åren alltmer vagt och ogripbart, likt en skugga. Och i den mån minnet är förbarmande, så hjälper den alltmer konturlösa bilden av ens barndom till att få en att gå vidare.

Men likväl är det avgjort så att det finns något skoningslöst med minnet, och det är att det gör vad det vill med oss. För vem har förmågan att styra och forma minnet av det som varit? Svårast blir det för dem som av minnet blir påmind om smärtefyllda händelser i det förflutna. Händelser som med tiden tränger undan det som samtidigt var gott. Ja, vad händer när ett dystert minne sväller i det brokiga landskap vi kallar barndomen?

Maktlös står man där med sitt minne av det som varit. Vissa går till psykologer, andra ältar sina eländen med sina närmaste. Och de måste det,

för minnet envisas med att erinra om det som för länge sedan hände, och kanske är det också så det måste vara, för vad vi än säger om det förflutna så är det alltid närvarande. Jag kommer på mig själv att tala om minnet som om det hade en egen vilja. Och frågan är om det inte även är så. För återigen, vem styr våra minnen?

Men det är inte minnet vi ska klandra. Och om det finns någon att klandra, så är det de som inte kunde eller ville förstå det lilla barnet; de som fyllde minnet med det innehåll som senare i livet kom att påminna barnet som vuxen om allt det som smärtade. Allt det som barnet en gång i tiden inte kunde sätta ord på. Ord som det så desperat letade efter.

Melker Garay
www.garay.se

Foto Anneli Sandberg

– Jag har aldrig trott att jag ska få något av de 250 000 i slutändan. Jag fick en skriftlig ursäkt ifrån dem, men det stod inget om vad de gjort mot oss resande. Det är ju inte bara misshandel, det är ju ren rasism som präglat hela min uppväxt.

Upplevelserna innebar, för både Curt Magnusson och Marita Lindblom, en förlorad tro på samhället. Mardrömmar och fysiska men av misshandel och försummelse är något som följt dem hela livet. Det går inte att göra händelserna ogjorda, men för både Marita Lindblom och Curt Magnusson är det viktigaste att man tar ansvar för vad man gjort och ser till att det inte händer igen. Det är ett ansvar samhället ännu inte lyckats ta.

– Jag ser det ju bara i min kommun. Det är barn som blir sexuellt utnyttjande under deras ansvar. Hela tiden säger de att det inte är deras sak. De tar inte ansvar. Kan man få stopp på det är det mer värt än upprättelse och ceremoni, säger Marita Lindblom.

Foto Britt-Inger Lundqvist

Axel Green
Tidigare publicerad i Arbetaren

Vad måste vi förstå för att se varandra?

Att beskylla personer för att vara obildade kan säkert låta mossigt för många. Vanligare då att helt enkelt låta förstå att någon inte har koll, inte fattar. Ja att en inte ingår i gemenskapen av oss som är "medvetna". Vid en dispyt kan idén om denna gemenskap innebära att gränsen mellan sak och person blir ganska suddig.

När nu bildningsidealet i sin mer uttalade form sägs vara på frammarsch är det därför inte utan fog som detta kopplas samman med social uteslutning. Eftersom bildning kräver pengar, tid och inte minst ett särskilt slags självförtroende, som även det i alltför hög grad tycks stanna inom arvslinjerna, har det setts som en konsekvens av ökade klasskillnader. Bildning fyller i denna mening inte bara funktionen av en social uteslutningsmekanism i största allmänhet utan blir också en klassmarkör.

Jag kan trots detta inte motstå bildningens löften om en fördjupad mänsklighet. Som jag har lärt mig av min doktorandkollega Synne Myreböe vilar bildningstraditionen på insikten om att alla människor har en utvecklingspotential. Det svenska ordet "bildning" kommer just från tyskans "bildung", formation, att formas. Att bildas är att genomgå en inre förvandling, att bli någon annan.

På så sätt står bildningsidealet som en motpol till alla påståenden om att den mänskliga naturen är given och att världen därför aldrig kan bli något annat än vad den är, präglad av svaghetsförakt, egoism och girighet. Där finns de erfarenheter som säger oss att vårt sätt att organisera tillvaron och våra handlingar är mer än endast anpassningen till en statisk verklighet - de skapar samtidigt denna verklighet!

Men är det kunskap om freden i Roskilde och tysk fenomenologi som krattar manegen för våra utopiska drömmar? Knappast. Banérförare för denna typ av kunskap betraktar ofta bristen på bildning som en förlust för det offentliga samtalet. Individens tillgång till en kanon av kollektiva erfarenheter ska utgöra en gemensam referensram

och därmed bidra till ömsesidig förståelse och en starkare samhörighet. Vad vi måste fråga oss är vems erfarenheter som får plats i denna kanon? Istället för att med hjälp av ett begränsat urval av lärd litteratur markera gränsen för en exklusiv gemenskap skulle bildning kunna betyda att vi konfronterar oss själva med en mångfald av olika erfarenheter. Dessa behöver inte nödvändigtvis vara bokliga. De kan lika gärna förmedlas genom nya bekansnader, bloggar eller filmer. Att lämna sin normala sfär och sätta sig in i andras situation är och måste vara jobbigt och obehagligt. Men samtidigt är det där möjligheten att häva oss ur våra trånga individualiteter finns. Det är så vi kan bli dem vi vill vara, både som enskilda och som kollektiv.

Tore Andersson Hjulman
doktorand i idéhistoria vid
Luleå tekniska universitet

Vem kan din mamma vara?

Det är den 5 mars 2015. Jag fyller 41 år den 19 mars. Jag har skrivit ett brev till min mamma för att jag ska fylla 41 år. Det handlar om åldersnoja. Det handlar om att jag föddes 1974 på ett barnhem i Cali, Colombia och dyker upp varje år i mars.

Min mamma som gav mig liv hade redan bestämt sig innan födseln att hon skulle adoptera bort mig. Inte för att hon ville, utan för att hon inte kunde ta hand om mig. Jag föddes och min mamma gav sig av ganska snabbt efter min födsel. Jag var kvar på barnhemmet i ca 7 månader. Sen flög jag tillsammans med en representant från adoptionscentrum i Colombia till Sverige och Arlanda där mina adoptivföräldrar väntade på mig.

Foto Tess Asplund

Mina föräldrar som adopterade mig hade redan ett barn. En son. Deras biologiska barn. Min adoptivmamma fick två barn till efteråt. En son och en dotter. Mina syskon har alltid sett mig som deras syster, älskat mig som deras syster, aldrig tänkt att jag skulle vara annorlunda. Jag älskar dom för det. Jag däremot. Jag kommer ihåg när jag var liten, i 5-6-årsåldern hur jag fantiserade om att min riktiga mamma var en prinsessa. Och att jag bodde hos en snäll familj som tog hand om mig tills prinsessan skulle komma och hämta mig. Jag kunde sitta och titta ut genom ett fönster och vänta på henne. Det hände oftast då jag var arg på mina föräldrar för någon löjlig grej som hade hänt. Då satt jag länge

Riktiga ?

r oro i kroppen. Inte
r inte om någon
öddes den 19 mars
a. De här känslorna

vid ett fönster i hemmet och tittade ut. "Nu kom-
mer hon snart, nu hämtar hon mig" tänkte jag.

Jag har ett jobbigt minne från skoltiden när jag
gick i lågstadiet. Andra klass tror jag det var. Frö-
ken bad oss elever att rita våran familj.
Jag ritade min familj. Hund och katt, huset och
allt. Sen jämförde mina klasskompisar och jag våra
teckningar. Mina klasskamrater hade teckningar
där dom visade hur lika dom var sin mamma,
pappa eller syskon. Jag kom ihåg hur jag rev sön-
der min teckning i smyg efteråt.
Jag hade ingen att likna i min familj till utseendet.
Men mina klasskamrater på lågstadiet och även på
mellanstadiet minns jag var väldigt nyfikna på mitt
förflutna. Dom spekulerade också.
"Vem kan din riktiga mamma vara" etc.. Det var jag
glad över faktiskt. Att dom ville veta.

Jag vet att jag har skrivit mycket om min mamma.
Och inte sagt ett ord om min pappa. Det enda mina
föräldrar som adopterade mig och gav mig kärlek
vet är att min mamma kom ensam till barnhemmet
och sa att hon inte hade en aning om vem min far
var. Det enda vi vet är att han har afrikanska rötter.
Min mamma hade inte det. Men när jag föddes
så... ja, det var lätt att räkna ut. När jag var barn
och tonåring så har jag fokuserat på min mamma.

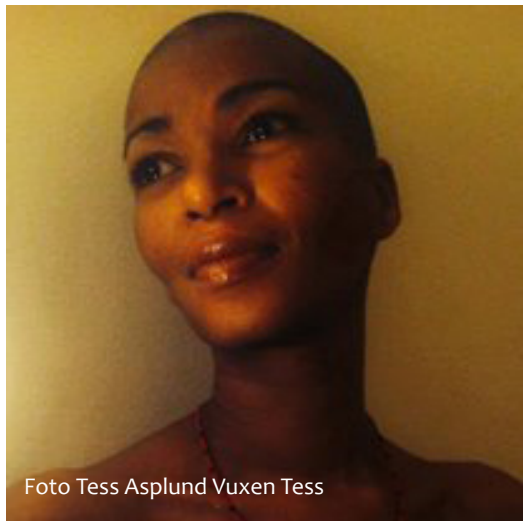

Foto Tess Asplund Vuxen Tess

Men ju äldre jag blivit så har jag tänkt mycket på
min pappa. Vem är han? Ville han inte ha mig?
Vet han ens om att jag finns?
Jag fick min äldsta dotter när jag var 20 år och min
yngsta dotter när jag var 27 år. Dom blir 21 och 14
i år. Jag själv vill verkligen hitta min mamma och
även min pappa. Jag vill att dom ska få träffa sina
barnbarn. Och framförallt. Jag vill att tomrummet
i mitt hjärta ska bli helt. Det kommer det aldrig bli
om jag inte hittar mamma och även pappa.

Det är den 5 mars 2015.
Jag fyller 41 år den 19 mars.
Jag kommer att titta ut genom fönstret den dagen
och se om prinsessan kommer och säger Grattis.

Tess Asplund

Välkommen till landet Is

Det blåser kallt ifrån landet Is, vindarna tränger genom märmg och ben,
bort från våra gator, du främmande människa, klä på dig och se till att bli lite ren.

För vi vill, i landet Is, ha rent runtomkring oss och inget som ligger och skräpar,
res på dig, du främling på gatan, lyft din fötter som du bara släpar.

Du måste tjäna ditt uppehälle och inte bara tro att det går att tigga, för hur många kronor
har du egentligen där i muggen, här får du inte längre ligga.

Illegal, papperslös, främmande i vårt land du är,
vi är inte intresserade av vad du heter eller vilka minnen du bär,

eller ens om du har barn som väntar någonstans på jorden,
för att få stanna kvar här måste du säga de heliga orden.

Du måste vara lönsam, något för oss i landet Is att ha och behålla kvar,
Du får aldrig någonsin tro att det är rätt att vara någon som bara tar.

Nej, du främmande människa, du måste förstå oss här i landet Is,
måste man ta seden dit man kommer, för allt har nämligen sitt pris,

Du får betala i svunna minnen, från det liv du en gång varit med om,
du ska tjäna ditt nya land nu, eller åk tillbaka till det du kom från.

Har du någon som väntar på dig någonstans,
ska du se detta tillfälle som din enda chans,
att på benen åter resa dig och vandra,
att barnen du lämnade ingen kommer dig klandra.

Barnen kommer en dag kunna förstå, varför deras föräldrar aldrig gick att nå,
att deras trygghet försvann plötsligt en dag,
varje kväll en stilla bön med hopp i varje andetag,
om att tryggheten någon gång ska komma tillbaka,
ett barn sin mamma eller pappa alltid kommer att sakna.

Maria Edgren
lärare, författare och poet

B-I. Lundqvist

Ivan

Jag tar med fyra A4-block, en kartong med pennor, sudd och en linjal från redaktionen. Tänker att det inte går att komma tomhänt till en husvagn där de boende knappt har något mer än varandra.

Pappan blir lika glad som sonen. Ivan som går i fjärde klass i skolan bredvid kyrkan, han som lär sig räkna, gillar matematik. Och fotboll. Pappan gläds också åt skriv-verktygen ”jag också skola” säger han och visar ett stencilerat papper där han skrivit ”han” och ”hon”, ”hund” och ”sol”.

Föräldrarnas allt är sonen.

De bodde i bilen, körde från Bulgarien till Grekland där de jobbade ett tag i ett jordbruk. Ivan lärde sig lite grekiska. Sedan Sverige där de förra året upptäcktes av Räddningsmissionen sovandes på en parkeringsplats.

Föräldrarna tiggde. Räddningsmissionens fick pengar av Göteborgs kommun, bestämde sig för att inga barn skulle sova utomhus och ställde där- efter upp husvagnar vid olika kyrkor. Församling- arna kompletterade med bajamajor och en öppen kyrkdörr.

Ivan, mamma och pappa Goran flyttade in. ”Caravan, caravan” skrek Ivan när han för först gången fick se sitt nya hem som lyftes över kyrkporten. Goran säger till mig att det är allt de behöver.

En husvagn. Bara Ivan får gå i skolan.

Men nu är det kommunala projektet över. Projekt tenderar ju att bli det. Färdiga och förbi. Men Räddningsmissionen fortsätter och husvagnarna står kvar.

Ivans tre månader i svensk skola kommer att sträcka sig fram till terminens slut. Han kommer att sjunga Den blomstertid nu kommer i juni. Vad som händer sedan vet ingen. Pappans ögon tåras när den tiden kommer på tal. Han säger ”Ivan måste skola”, säger att Sverige är ett underbart land ef- tersom man får pengar när man pantar flaskor och berättar om sin dröm att få börja sälja de hemlösa tidning Faktum. Men konkurrensen är hård.

Ivan har en extrafamilj i kvarteret. Mamman såg honom stå ensam vid husvagnen och frågade Ivan om han ville komma och leka med dem. Så nu kom- mer Ivan varje dag. Är som en mellanbror mellan syskonen och han har fått följa med till badhuset. Då insåg att det inte går att lita på allt Ivan säger.

Han sa att han var en duktig simmare. Det var inte sant. Han sjönk som en sten. Ser att lägren rivs i Pil- damsparken i Malmö. Att en kvinna attackerar i sitt tält. En man får sin bostad nedbränd i Stockholm. Känner hur de onda män- niskornas handlingar tar för stor kraft, för stor plats, dränerar mig på tron att det måste finnas godhet och lösningar.

Det är mycket som är skamligt i Sverige. Vår oförmåga att stå ut med fattigdomen, se den i ögonen.

Därtill våra skyggglappar, svårigheten att se männis- kan bakom fattigdomen. Om vi inte ser så finns inga lösningar. Istället fastnar vi i fördomarna och de förutfattade meningarna, blir dömande, fördömda, förkrympta varelser.

Men så sitter jag hos frisören, centrala Göteborg. Det är citychickt vitt med inredningsdetaljer i guld- färg, pling-plong-musik och ett stort får i fönstret. Piffigt värre och min frisör säger att det är tur att jag kommer till henne och berättar om det verkliga livet ibland eftersom hon bara står för det ytliga. Där har hon fel.

I hörnet utanför sitter en ung kvinna. Hon har sut- tit och tiggat utanför Seven eleven i flera månader. Hon åker hem till Rumänien ibland. Berättar på bruten engelska om sin dotter som är hos mormor och hur mormodern tror att det går att få ihop jät- temycket pengar i Sverige och hur mormodern är arg på sin dotter för att hon inte kan skicka mer.

Senast jag klippte mig knackade den unga tig- gerskan på salongsdörren. Men hon vägrade att komma in. Hon frågade efter sina saker som de förvarar åt henne i salongens förråd.

Framför allt sin flaska med rödsprit. ”Vi vet inte var hon bor nu. Men vi har kontakt med en kvinna som hämtar henne två gånger i vecka så hon får duscha och tvätta sina kläder. Hon vill inte berätta och hon vill inte sova hos oss”. ”Vad ska vi göra Sarah?” Ja, vad ska frisörerna göra? De samlar kläder i dotterns storlek och skickar till mormodern med de stora förhoppningarna. Oroar sig om den unga tiggerskan inte sitter på sin plats. Såg till att hon fick komma till sjukhus när hon hade ont i magen.

Det finns också godhet. Mitt bland alla frågor utan de enkla svaren finns människor som gör gott, även i frustration. Det är så viktigt att också se detta, att inte låta sikten grumlas av för mycket skit.

Sarah Britz
Krönikör på Göteborgs-Posten

Foto Anneli Sandberg

enligt Tina

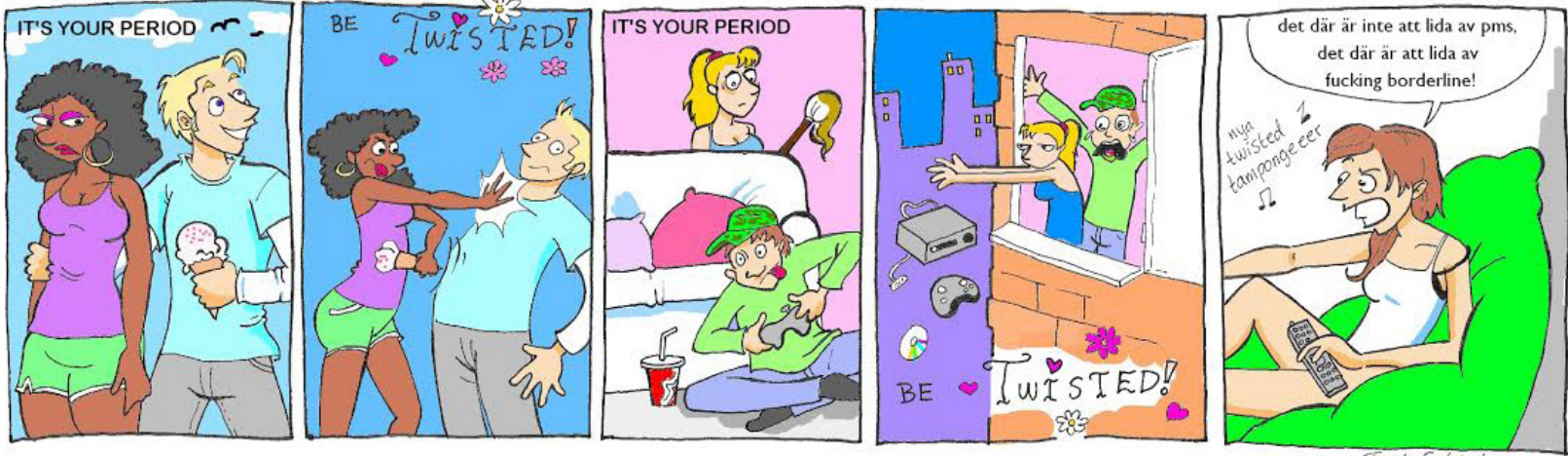

Foto Sabina Vall

Jag har länge velat göra någonting för ’The good people of the caravans’ i Umeå. Så när jag fick nys om en uppstart av svenskundervisning så var jag inte sen på att nappa. Vi har nu hållt igång varje onsdagskväll sedan Februari, undervisningen hålls i Röda korsets lokaler i centrala Umeå.

Jag pratade lite snabbt med Petra Molin om deras del i detta. Hon berättar att anledningen till att de är delaktiga i denna verksamhet bla är att de vill bidra till att främja en slags egen makt för individerna, att de ska få en chans att lära sig språket då detta bidrar till att klara sig själva.

Röda Korset arbetar med att skapa mötesplatser och verka där behoven är som störst. Hon berättar vidare att hon är och blir väldigt glad över Umeåbornas engagemang för dessa utsatta människor, att det trots den stora hotbild som finns gentemot denna grupp känner att Umeå är en vänlig stad med många hjälpsamma invånare.

Variationen på eleverna som kommer för att lära är stor, allt från äldre personer till barn. De vuxna delas upp i mindre grupper för att kunna få ut så mycket som möjligt av lärandet medan barnen får vara tillsammans och lära sig genom lek.

Foto Sabina Vall

Trots att antalet elever varierar från gång till gång så är glädjen vid kvällens slut alltid densamma. Jag passade på att dra tre snabba frågor om utbildningen med en av eleverna, Maria, efter en kvälls undervisning.

–Vad fick dig intresserad av att delta i detta?
”Jag vill kunna prata med människor här, på svenska. Om jag hittar eller får ett jobb måste jag kunna svenska. Jag vill stanna här och för att göra det måste jag kunna språket.”

–Det har hittills varit sex stycken träffar, hur många har du deltagit i?
”Fyra eller fem gånger, jag tycker det är så roligt!”

–Vad tycker du om undervisningen?
”Jag tycker det är bra att det finns. Det bästa är att jag får lära mig svenska!”

Hon skrattar och har så mycket att säga men hennes åtta månaders son börjar vara väldigt trött så vi avslutar för kvällen och hon gör sig redo för att bege sig hemåt igen.

Då jag senare sitter på bussen hem kommer jag på migsjälv att sitta och le. Det värmer mitt hjärta att se och få vara en del av människor som knappt känner varandra, och göra något vi verkligen brinner för. Det är just det vi alla gör – vi brinner, av olika skäl, för att hjälpa andra människor. I utbyte får vi så mycket glädje och kärlek tillbaka och det är det som driver oss framåt.

Med detta sagt vill jag uppmuntra andra till att våga öppna upp för nya bekantskaper och helt enkelt se människan! Jag avslutar därmed denna text med ett citat jag personligen lever efter:
”Det finns inga okända människor, bara okända vänner!”

Sabina Vall

DIK MANUSCH PORTRÄTT

Foto Anneli Sandberg

Små telefonspel är roliga. Isabel har lånat min en stund. Det finns inte så mycket att göra i husvagnen, så alla avbrott är välkomna.

DIK MANUSCH PORTRÄTT

Foto Linda Lundqvist

Manelut hänger med Emil 8 månader, när Emils mamma städar vagnen. Emil är en lyckligt lottad liten kille, han har väldigt många människor i sitt liv som älskar honom, och ger honom sin tid.

KIKKULI FÖRLAG

OLIKA SOM BÄR?

"Även om det inte varit avsikten från början ser vi ändå att kombinationen djurbilder och berättelser kan ha en fördel mot bilder med människor, barn och vuxna, i givna situationer. Vi tänker att det kan bli lättare att närma sig berättelserna, då mänskliga, yttre attribut (som t.ex. kläder eller hårfärg) inte är i vägen. Via djuren, det är vår förhoppning, blir det lättare att förut-sättningslöst och öppet närma sig egna känslor och tankar kring en given situation."

Henry Bronett, 2014

SPRING FRASSE KULTING

Frökens byxor var svarta och det skrapade på papper från blyertspennor som skrev uppsatser överallt runt honom i klassrummet. Adam som var Frasses bästa kompis, satt bredvid Frasse och harklade sig. Det blev svårare och svårare att tänka och göra något alls tyckte Frasse. Höll Adam på att bli förkyld? Frasse visste inte så noga. Han var väldigt orolig i kroppen och det var svårt att sitta still, ja nästintill omöjligt! Fröken, visste hur det var med Frasse och hon såg att han började få svårt att koncentrera sig. Hon undrade om Frasse kanske ville springa ett slag? Han fick det om han ville.

"Ja tack!", sa Frasse samtidigt som han hoppade upp ur bänken som en spänd fjäder. Ut ur klassrummet for han och fröken skrattade för hon tyckte mycket om Frasse och visste att han måste få springa ibland.

Adam tittade efter Frasse och tänkte: "Jaha, nu var det dags för Frassespring!" Och så log han och fortsatte att skriva. Med Frasse var det så att han aldrig behövde sitta still på lektionerna hela tiden. Även om han visste att många vuxna tyckte att barn skulle göra det, så behövde han inte. Inte alltid, inte jämt. För ibland när fröken frågade Frasse hur det kändes i kroppen, så kunde han svara; "Den säger spring, spring, spring!" Och så småningom visste alla i klassen det som fröken visste, att Frasse behövde få springa av sig. Och det var helt okej, för det var bara så det var med Frasse ibland.

Frasse kom ut på gården och sprang massor. Han kände alla dofter och gräset som var jättegrönt och alla träd med löv och barken svartvit på björkarna och maskrosor, gula var de, överallt! Himlen blå, jätteblå och det doftade honung också! Så sött det doftade, ja Frasse var säker! Och när han sprang ett tag kom han till en gammal ek, där bin hade byggt ett bo, det sur-

rade och doftade sött av honung där, han tänkte komma ihåg det och visa för fröken och för Adam! Fast inte för Peter, han var allergisk mot stick. Nej, det vore dumt att visa honom. Och Frasse jublade och rullade runt i gräset och skrattade och var så glad som bara en gris kan vara. Han doftade på de gula maskrosorna och kastade grönt gräs i luften och så sprang han lite till med vindens fart under den blå himlen. Ända tills det blev lugnt i honom, sprang han. Ända tills han ville sitta still igen. Då knackade han på dörren, som han lärt sig.

"Kom in", svarade fröken.

Och Frasse berättade att han sprungit klart. Och fröken log och sa att han gärna fick sätta sig igen. Och då satte sig Frasse bredvid Adam. Och Adam visade honom var de var i boken och så fick Frasse läsa högt för klassen och han stakade sig inte en enda gång den dagen. Då han var klar med sin läsning sa han: "Och vet ni jag har sett ett bo som doftar honung fullt av bin!"

Det är precis vad våra sagor vill röra sig kring, förståelsen för hur lika vi är och hur olika vi kan angripa samma problem.. vi vill beröra möjligheten att också det vi först inte förstår då vi tittar på en annan människas beteende kanske i själva verket är oss väldigt nära.. om vi kommer lite under ytan på varandra är vår erfarenhet att vi har väldigt likartade frågeställningar och problem även om vi på ytan behandlar dem och löser dem på så många unika vis... Genom samtal kring detta, genom att dela det som ligger under ytan, hur något 'känns' för dig och mig hoppas vi med dessa sagor komma närmre en förståelse, en respekt och ett tålamod och ja, varför inte en nyfikenhet inför varandras unika vis att lösa existentiella frågor.

Vi som jobbat fram materialet heter Henry Bronett och Jeanette Håkansson. Vi gillar att människor inte är stöpta i mallar utan vill lyfta fram härligheten i att alla är vi olika och att alla behövs. Boken består av 10 fristående sagor som kan läsas oberoende av varandra. Till varje saga finns det frågor och övningar som stöd för samtal med eleverna.

Barns rätt till utbildning

För ett år sedan trodde jag att alla barn fick gå i skolan i Sverige. Detta kom att ändras när jag i april 2014 tog fem barn från tre rumänska familjer till Centrum för Introduktion i Skola (CIS) i Uppsala för att skriva in dem där. Deras föräldrar bad om pengar på gatan, och orsaken till att de tog med barnen hit var att ingen ville ta hand om dem i Rumänien. Personalen på CIS var mycket hjälpsam och visade stor medkänsla med de hemlösa barnens situation.

Så gick det några veckor, och CIS ringde upp mig. Kommunjuristen hade tydligen protesterat - om barnens föräldrar är EU-migranter och saknar jobb så får barnen inte gå i skolan. Jag trodde inte mina öron.

Foto Micael Grenholm

I juli 2014 bildade jag och några vänner föreningen Stefanushjälpen för att hjälpa utsatta EU-migranter. En av de första saker jag gjorde som ordförande var att skriva en debattartikel till lokaltidningen UNT och uppmärksamma att Uppsala kommun inte lät barnen gå i skola. Det fick stort genomslag – både Sveriges Radio och SVT kontaktade mig och gjorde egna reportage där bland annat utbildningsminister Gustav Fridolin slog fast att det är viktigt att barnen får rätt till utbildning och att Sverige inte ska vara ett av de länder som diskriminerar romer genom att inte låta dem gå i skolan.

En annan tongång kom från Dagens Nyheter, som i sin huvudledare den

22 oktober 2014 motsatte sig att EU-migranternas barn skulle få gå i skola på grund av ”praktiska problem”: de klagade över att barnen plötsligt kan försvinna när föräldrarna tar dem hem igen vilket förstås ställer till det för undervisningen, och de raljerade på ett osmakligt sätt om att EU-migranterna inte kan gå tillsammans med svenska barn utan behöver ”särskilda tiggarklasser”.

Samma resonemang användes när Sverige förbjöd romska barn att gå i skolan på 1950-talet: de flyttar ju hela tiden på sig! Att orsaken till att de flyttade på sig var hur systemet var utformat – en romsk familj fick bara vara i samma kommun i tre dagar – talades det mindre om. På samma sätt har vi i Europa idag en struktur som gör att det är extremt svårt för romer i östeuropa att få en tillräcklig inkomst, medan det är extremt svårt för dem att i västeuropa få en ordentlig bostad. De gör att de tvingas pendla mellan öst och väst, och deras barn förlorar antingen sina föräldrar eller sin utbildning månader i sträck.

Uppsala kommun såg till sist till att anställa en pedagog på Crossroads, Stadsmissionens dagcenter för EU-migranter. Barnombudsmannen i Uppsala bedömer dock att det är otillräckligt och menar att de bör gå i introduktionsklasser på CIS med andra nyanlända barn (vilket förstås är mer logiskt än DN:s ”tiggarklasser”).

Göteborg, Nyköping, Gnosjö, Alingsås med flera kommuner låter minderåriga EU-migranter gå i skolan utan problem. Varför ska det vara så svårt för andra kommuner att inse att alla barn har rätt till utbildning, var än i världen de råkar vara?

Micael Grenholm, ordförande för Stefanushjälpen i Uppsala
Foto Micael Grenholm

Foto Micael Grenholm

Foto Micael Grenholm

Foto Micael Grenholm

Foto Micael Grenholm

Foto Linda Lundqvist

Jobbet

- "Can I get a Job when Im only 15 years old I mean", ett sms kom till min telefon med det korta meddelandet där jag satt på mitt jobb, inomhus i värmen med en rykande kopp varmt kaffe i min hand. Min spontana tanke var att Elias som skickade detta sms var för ung för alla jobb som går att uppbringa i Skellefteå. Dessutom utan att kunna det svenska språket är han i det närmaste helt chanslös på arbetsmarknaden oavsett ålder.

Jag ville inte ge honom falska förhoppningar, jag ville inte heller slå ner honom direkt med det självklara svaret att han tyvärr helt saknade möjligheter till någon form av sys-selsättning, så jag lät mitt svar dröja en stund.

Ytterligare ett sms från Elias, dålig till mods knappade jag fram även detta meddelande:

- "coz... you know, it is hard for me to sit all day long..."

Termometern pekade på -12° ut-omhus, där denna 15-åriga kille nu satt och tiggde för sin överlevnad. Samtidigt gjorde han ett aktivt försök att hitta någon form av lösning för sin situation, någonting jag beundrar denna rättframma 15-åriga kille för. Jag kände hans desperation även om de var uttryckta i ett par korta meningar via sms, jag kände att det måste finnas någonting som skulle kunna få honom bort ifrån gatan en eller ett par dagar i alla fall. Någon form av sysselsättning om än bara ett par timmars lön!

SDR kom till mig, Svensk Direkt Reklam kanske behöver någon som delar ut reklam i Skellefteå. Så jag plockade upp min mobil igen och skickade ett kort svar tillbaka:

- "Im not really sure, but I think you might have a job some hour a week, like carrying out commercials to postboxes, but I have to check if its possible".

Nästa dag, ledig och hemma med min perkulator bubblande och ytterligare en het kopp kaffe medan Elias nu satt ute i -12° kyla. Med telefonen i hand och med en vag förhoppning om att detta verkligen skulle lösa sig ringde jag till SDR i Umeå, givetvis skulle detta gå att lösa, var deras rättframma svar. Det gällde bara att få fram var han skulle kunna få sitt distrikt. Efter ett par timmar ringde de tillbaka och meddelade att Elias skulle få börja sitt jobb redan samma helg i Bergsbyn, 7 km ifrån Skellefteå centrum.

En Kärra och många digra reklambuntar senare.

Elias sitter fortfarande utanför affärer för att tjäna sitt levebröd. Han har fortfarande lika dåliga förutsättningar att hitta ett jobb, i Sverige och överallt annars. I Rumänien där han kommer ifrån betraktas han som endast en av alla andra Romer.

I Sverige ses han som bara ytterligare en tiggare i mängden, men det är han ju inte, inte på söndagar då är hans en stolt utdelare av Svensk Direkt Reklam.

Jörgen "Gadjo Dilo" Vidmark

Fotbollen utestänger vissa

När jag var liten spelade jag fotboll. Jag började som åttaåring, och det var många som trodde att jag skulle gå långt, men eftersom jag var rom så trodde jag inte på det, även om jag hade drömmar.

När jag var fjorton år, så var det äldre man som rekryterade nya talanger till ett av de kändare fotbollslagen, som såg mig spela, och ville ha med mig. Jag sa nej, och sa att jag trivdes bra i det lag jag spelade nu. Gubben insisterade, och jag kunde inte motstå frestelsen.

Jag spelade i det nya laget, och det var helt fantastiskt! Alla var glada att ha mig i laget, och jag var så lycklig. Jag hade ju nästan hela mitt liv levt genom fotbollen, sett fotboll på TV, spelat med kompisarna, och drömt om att få spela professionellt. Jag hade sett Ronaldo, och Messi, och drömt om ett annat liv.

Efter två veckor skulle vi åka på ett träningsläger. För att få följa med på resan var vi tvungna att ge mannen våra personuppgifter. Han tittade på mitt efternamn och sa "vi måste prata lite senare".

När jag skulle prata med honom var jag nervös. Jag visste ju inte vad det gällde. Men jag hade mina misstan- kar.

-Min vän, sa han, du är zigenare. Det finns ingen plats för dig i mitt lag.

Jag visste ju att han var rasist, så jag sa bara okej, och gick iväg. Jag hade hunnit börja tänka att jag skulle ha en framtid, och en karriär. Hoppas. Men det var bara en dröm. Jag slutade

spela fotboll. Jag kände mig hemsk, och fotbollen var inte rolig längre. Alla hade sagt till mig att jag skulle gå långt inom fotbollen. Jag förstod nu att jag aldrig skulle komma någon- stans. Jag var arg och ledsen, och min dröm var krossad.

Min lillebror är 14 år. Han är också bra på fotboll. Han har en möjlighet att spela vidare, eftersom han inte har ett romskt efternamn. Jag hoppas att han kan komma till Sverige och spela, för här är människor inte rasister. Här får alla spela fotboll.

Nicolai Caldarar

Tina Ekwall

Mitt folk

Skorna sjunker ned i gyttjan när jag kliver ut ur bilen. Skor som jag nu inte längre vill gå hem till någon med. Men det är just det jag ska göra.

Vid Nydalasjön ligger ett av de läger som bebos av romer och rumäner som tigger på våra gator och torg i Umeå. De har anvisats en uppställningsplats som antagligen är ett mellanting mellan gräsmatta och hundtoalett när det är barmark.

12 husvagnar i hästskoform. Alla känner alla.

Det gläntas på dörrarna när jag kliver i den decimeterdjupa gyttjan. Folk vinkar och hälsar. Frågar hur jag mår. Hur kyligt och gyttjigt det än är så är det få leenden som kan värma så. Det är som att vara hemma. Några barn leker utanför en av vagnarna. En kvinna stretar med en tvättkorg över gyttjeplanen. Till slut kommer jag fram till husvagnen jag ska besöka. Det är hemma hos Elisabeta och Gabor. Jag uppmanas att komma in och sätta mig ned, kaffehurran åker på gasollågan och Elisabeta städar reflexmässigt av bordet.

DIK MANUSCH PORTRÄTT

Foto Linda Lundqvist

Popcorn är en klen tröst när solen lyser och det finns så mycket spring i benen.

Vi pratar om barnen. De har två pojkar i Rumänien. Nicolai som är nio år och Victor som är 18. Nicolai går i skolan. Han har den möjligheten i fyra år så länge föräldrarna kan ordna kläder och materiel. För att fortsätta studera behöver föräldrarna bekosta resor, internat, mer materiel och skolmat. En utgift som ingen familj utan inkomst klarar.

Jag försöker mota bort den onda cirkeln som dyker upp i mitt medvetande medan vi pratar, men Gabor kastar sig på kärnan: "Jag har inte en dag skola i mitt liv - så jag får inga jobb. Jag kan inte betala skola för mina barn som heller inte kommer att få jobb. Det är inte bara vi romer som har det så. Många rumäner har det likadant. Men som rom har jag mindre möjlighet att få jobb. Det har alltid varit så."

Elisabeta tittar mig djupt i ögonen; "Du ser hur mitt liv ser ut. Det är och får vara förstört, men det måste sluta med mig. Förstår du? Vi kan inte fortsätta såhär. Mina barn måste få den chans vi aldrig fick."

Det blir tyst. Ingen konstpaus, utan sådär som det kan bli när vänner talar. Den där känslan när man ställs inför det omöjliga. Inför att människans syn på etnicitet skickar människoliv i en sorts oförlåtande avgrund. Redan från början. Före födsel. Det känns som om det romska slaveriets upphörande 1856 i Rumänien bara var en dimridå. Man har inte gjort många knop för att ena sitt folk. Det är 2015, får jag påminna mig själv.

Det starka kaffet piggar upp. Jag förstår inte hur Elisabeta bär sig åt men godare kaffe finns inte. Vi småpratar lite för att hitta tillbaka till samtalet. Livet i en husvagn i en gigantisk gyttjepöl, från ytterlighet till ytterlighet.

Victor är familjens äldsta son. Han är 18 år. Fem år klarade hans föräldrar av att ombesörja skola för honom. Därefter stannade livet av. Inget jobb, inga rutiner, inga större möjligheter. Dessutom råkade Victor ut för en sjukdom när han var 14 år. En sjukdom som kräver livslång dyr medicinering. Elisabeta berättar att hon har svårt att sova om kvällarna. Får hon inte ihop pengar så det räcker till medicinen kan det vara förenat med livsfara. Kan hon inte plocka fram det läkaren begär vid ett läkarbesök så blir det ingen undersökning. De behöver också mat, ved och allt som är livsnödvändigt. En mors ständiga oro. Så långt bort. Men utan alternativ. Öden som styrs utifrån en mugg utanför en matvaruaffär.

Gabor och Elisabeta ska göra kväll. Imorgon är en ny dag. Kampen fortsätter. Varje krona räknas. Varje minut räknas. Snart, snart kan vi åka hem och träffa våra barn säger de båda två. De ler och jag kan se deras längtan.

Jag öppnar dörren till husvagnen och kliver ut i kvällsluften. Det känns orättvist. Nu skiter jag i gyttjan. Mitt folk var samma folk som började sin vandring där på 900-talet. Men de fastnade aldrig i Rumänien. Inget slaveri. De tog sig till Sverige och gjorde precis som vi alltid gjort; kämpat och överlevde. Precis som våra rumänska romer gör idag. Trots sorgen så är det med stolthet jag deltar i kampen för ett folk som alltid stått lägst i alla sammanhang genom historien.

Gini Mohlin
ordförande HVT och ledamot RUNG

Foto Lervälling: Linda Lundqvist
Foto Elisabeta och Gabor: Simon Lidestav

Tiggeri

organiserat eller

arrangerat

Så länge tiggandet kommer från en organisation eller arrangerat som en gala är tiggeriet legaliserat, då handlar det om solidaritet och är väl ansett. Alla ger med glädje, stora summor och känner att de gjort en god gärning. Men var tar solidariteten och glädjen vägen när det kommer till att ge till de som tigger på gatan?

Tiggeriet är ju lika, det ena är bara i en snygg förpackning och det andra är den nakna sanningen.

Fattigdom är aldrig vackert i verkligheten. Bland resandefolket var det inte ovanligt att barnen dog på grund av för lite mat och av undernäring. Mammorna lät sina barnen äta först vilket gjorde att hennes kropp inte kunde ge barnet i magen den näring det behövde. Samtidigt som de större barnen fick skörbjugg med allt vad det innebar av tandlossning och skör benstomme.

Jag har flera nära släktingar som berättar för mig idag om hur de svalt på 1900- talets början och konsekvenserna av det. Hur folk tiggade få sig ett mål mat. Att det sen görs försök med att skriva om historien och försköna är ett brott mot allt sunt förnuft.

Hur ska vi kunna lära oss av historien om vi inte berättar sanningen som den såg ut?

Jag var hemma hos mamma för några dagar sen, hon har nyss fyllt 84 år, hon berättar för mig att; "Jag satt ute i solen med en väninna", hon hade varit på stan och började prata om alla tiggare som finns. Hon tyckte synd om dem och sa "tänk än då att he fienns så mytche fattu folk". En 90- årig farbror som satt bredvid lade sig i samtalet och sa "förr had vi tattara" och fortsatte med säga att de att knacka dörr vid middagstid för då visste de att det fanns mat. "Tattarna" skickade fram barnen fortsatte han "för de visst att he vor svårare att

motstå de hungriga barnaöga".

Mamma gick hem med tunga steg. Tyngden kommer sig av att det fortfarande berättas om "tattarna" i negativa former. När hon sen berättar det för mig är hon lite blank i ögonen och sa, "det är som det är med det" och frågar sen vad hon kan göra för att hjälpa tiggarna i stan.

Fattigdomen som var under hennes uppväxt och det som är idag är nog ganska lika. Fattigdom är aldrig vackert, den är bara skoningslöst, det kan möjligtvis se olika ut och det finns alltid grader i helvetet men fattigdom är fattigdom vare sig det handlar om för eller nu.

Idag ser vi en rörelse som har börjat underifrån, människor går samman. Dessa folkliga sammanslutningar organiserar sig mot rasism och för att hjälpa de fattigaste i vårt samhälle, som ett stort underkännande av makten. Parallellt med denna folkliga rörelse ökar SD, vädrar morgonluft och frodas som ytterligare ett missstroende manifest mot makten.

Allt i de växande klassklyftornas spår.

Vad blir då dagens fattigdom för dessa parallella system? Den ena vill hjälpa till där samhället misslyckas och den andre vill upprepa historien genom att åtgärda "problemet". Kan-ske måste vi se sanningen i vitögat, tiggeri finns överallt, från den lokala fotbollsklubben, Frälsnings armen med sin bössa till de stora påkostade galorna. Alltså inget nytt under solen. Tiggandet på våra gator är inte det egentliga problemet, det är enbart ett symptom på vårt sjuka samhälle med våra ökande klassklyftor.

Britt-Inger Lundqvist
Redaktör, etnolog, författare,
ordförande SAMS, ledamot RUNG

ALLAS ANSVAR

ATT SE BARNEN

Det finns en pågående diskussion om nollvision i trafiken, hårdare tag mot misshandel och effektiva brottsprevention. Andra saker talar vi knappt om alls.

I åldersgruppen 15–24 år är självmord den vanligaste dödsorsaken för båda könen. Cirka 40–50 ungdomar under 20 år tar sitt liv i Sverige varje år. Av dem är omkring fem under 15 år. Min fråga är: hur mycket har inte samhället svikit när ett barn inte vill leva längre?

NASP är ett forskningscenter som jobbar med frågor om suicidalprevention. Deras uppdrag handlar om att förhindra självmord både bland barn, ungdomar och vuxna. På sin hemsida listar de såväl risk- som preventionsfaktorer. Att leva under press från sin omgivning är en sådan riskfaktor.

Under 2012 tog nio ungdomar sitt liv i ett av Stockholms mer välbärgade områden. Ungdomar i området vittnar om hur allt handlar om yta, hur de hela tiden lever under press från klasskamrater, skola och omvärld. Att barn från ekonomiskt ansträngda hem ofta har huvudvärk, magont och andra psykosomatiska sjukdomar är välbekant och ses som självklart. Att det allt hårdare samhällsklimatet även slår mot de mer välbärgade hemmens barn är inte något vi talar så ofta om. Den som har lyckats klättra kan omöjligt vara olycklig.

Något som sällan hörs i debatten är en faktisk bild av hur vårt samhälle påverkar våra barn. Hur stressen slår åt båda håll och lämnar få barn oberörda hamnar knappast på löpsedeln. Inte alltför sällan hör man dock barnens välbefinnande användas som argument när det gäller politiska reformer. Oftast kommer det från konservativa politiker som ju lite har tagit patent på att säga sig bry sig om barnen. Det kan handla om hur barnen kommer att ta skada av att ha två

mammor eller pappor eller hur barn inte får kläs normbrytande för att de andra barnen kan vara elaka mot dem. Väldigt sällan brukar samma debattörer ta upp frågan om alla barns rätt till materiell trygghet och ännu mer sällan rätten till ett liv fyllt av kreativitet och fritt från press.

Det finns ett talesätt som säger att "det krävs en by för att uppfostra ett barn". Ingen förälder, oavsett hur kärleksfull, kan klara allt själv. Det är allas vårt ansvar att se barnen och det är allas vårt ansvar att se till att skolan, psykiatrin och andra instanser har tillräcklig personaltäthet för att ha tid att inte bara se utan att reagera och agera. Det är allas vårt ansvar att se till att vi föräldrar har tid att se och orken att vara närvarande. Och det är samhällets ansvar att vara en hjälpande hand att grabba tag i när vi föräldrar ber om det. För att det ska vara möjligt så krävs det att vi omprioriterar vad vårt samhälle ska bygga på. Det krävs att vi arbetar utifrån behov och inte utifrån budget. Det krävs att vi skrotar RUT och alla jävla skatteavdrag. Att vi sänker arbetstiden och ökar medlen till offentliga sektorn. Jag vet att det inte är så enkelt och jag vet att det inte är nog.

Men för den som menar sig värna om barnens välbefinnande är detta det minsta som kan krävas.

Först publicerad i Arbetaren
17 Juli 2013

Cecilia Höglund
Arbetar i skola, krönikör i Arbetaren
och utgör en tredjedel av
bloggkollektivet bakom
omintenu.wordpress.com.

Trots att romerna har funnits i Rumänien i drygt 1000 år behandlas de fortfarande som främlingar i landet, de lever i fattigdom och utsätts ofta för diskriminering av majoritetsbefolkningen. För att vi ska kunna vara med och bidra till en förändring för Rumäniens romer behöver vi samarbeta.

Till vardags arbetar jag på hjälpverksamheten Hjärta till Hjärta. Vi har startat upp projektet Team Roma som syftar till att göra något åt grundorsakerna till det utanförskap som romer i Rumänien upplever. För att nå en förändring tror vi att det kommer att behövas integrerade insatser inom utbildning, hälsovård, hjälp till självhjälp och strukturpåverkande åtgärder som syftar till att ge äganderätt till bostäder och identitet till dem som saknar det. Förutom dessa fyra fokusområdena är opinionsbildning och meningsfull diplomati en viktig del av arbetet.

Det är omöjligt för Hjärta till Hjärta eller någon annan biståndsorganisation att klara målen på egen hand. Därför är det viktigt att vi som har romerna på våra hjärtan samarbetar med varandra. Genom samarbete får vi mer tyngd bakom orden när vi ska skapa opinion, vi kan gemensamt verka för en djupgående förändring i romernas hemländer och vi kan dela med oss av våra erfarenheter. Tillsammans kan vi verka för att romerna i Rumänien ska få samma medborgerliga rättigheter som majoritetsbefolkningen och inte längre behandlas som främlingar i sitt eget land. Att nå det målet kommer att ta lång tid men genom samarbete kan vi nå dit snabbare.

Ett första steg till att nå en förändring är att göra något åt barnfattigdomen, den förstärker sociala orättvisor och samhällsproblem, då barn oftast ärver fattigdomen av sina föräldrar. Ett bra sätt att bryta barnfattigdomen är genom att se till att de romska barnen får en ordentlig utbildning. Om vi samarbetar med varandra för att nå det målet kan vi gemensamt se till att barnen och ungdomarna på bilderna kan bryta sig ur fattigdomsspiralen och skapa sig en ny och bättre framtid. Utbildning är det mest kraftfulla vapen man kan använda för att förändra världen - Nelson Mandela.

Text och foto: Mikael Good

En vardagsbetraktelse

Fick ett infall och gick och klippte mig idag. Khaled, frisören, gjorde ett stabilt jobb på kort tid. Ansade dessutom mina buskiga ögonbryn på ett finkänsligt vis, utan gliringar om ålder. Hans frisörkompisar i salongen retades hela tiden med honom. "Khaled ska utvisas, Sverige har fått nog av han nu!" sa de. Jag trodde det var någon sorts vardagliga tråkningar, men det visade sig vara sant. Khaled hade kommit från Bagdad för sju år sedan med sin fru, sökt uppehållstillstånd, fått avslag, överklagat, fått avslag, försökt få bli kvar i Sverige på en massa olika sätt men utan att lyckas. Nu fanns ingen återvändo. Avvisningen skulle ske nästa månad, som jag förstod det. Khaled och jag pratade om barn, han älskade barn. För tre år sedan blev han pappa här i Sverige. "En liten son", sa Khaled och log. Vilket namn gav ni honom? frågade jag. "Leif", svarade Khaled.

Niklas Orrenius

Recept

Pannkakor

Pannkakor är en gammal rätt, som mest troligt har funnits i Sverige sedan forntiden. Pannkakan omnämns första gången i svensk text i 1538. Innan det blev vanligt med spis så stektes pannkakorna oftast i en trebent panna över eld, och ibland med lite fläsk. Pannkakor i olika skepnader finns i stort sett i hela världen, i olika utföranden. I Sverige nu för tiden är det ofta en söt rätt, som kan serveras med en klick sylt och lite vispad grädde. Men det behöver inte vara så.

Grundrecept:

- 6 dl mjölk
- 2 ½ dl vetemjöl
- 3 ägg
- ½ tsk salt

Smör att steka i
Vispa mjölet, saltet och äggen med hälften av mjölken till en slät smet. Vispa i resten av mjölken.
Stek sedan i medelvarm stekpanna till tunna pannkakor.

Pannkakssmeten som blir över går utmärkt att spara i kylan i tex en gammal urdiskad ketchup-flaska, för den som vill ha pannkaka fler dagar. Blir det pannkakor över går de att hacka och steka upp, eller fylla med någon god gryta och göra crepes.
Är det kalas så går det med hjälp av bär, glass och/eller vispad grädde att göra pannkakstårta. Du kan också ha rivna morötter eller andra rotfrukter, spenat, nässlor, sylt, bär, kli, vete-groddar eller annat som du har hemma i smeten. Människor sätter gränser. Pannkakor gör det inte.

Foto Sussie Arvidsson

Foto Linda Lundqvist

Foto Johannes Samuelsson

Foto Lena Sjöberg

Dik Manusch vänner

Dik manusch vänner är en intresseförening som ska verka för fortlevanden av tidningen Dik Manusch. Föreningen ska jobba för att skapa kulturarrangemang, insamlings och kunskapshöjande aktiviteter där överskottet kommer tillfalla tidningen.
Hjälp oss att fortsätta hjälpa de som bäst behöver det genom att hjälpa oss ekonomiskt att kunna fortsätta producera Dik Manusch.

Är du intresserad av att bli sponsor kontakta oss på 0731-808932.

Ett medlemskap i Dik Manusch vänner kostar 500:- i den summan kommer det ingå fyra tidningar per år. Du kan betala in och skicka ett mail med namn och adress till dikmanusch@gmail.com så skickar vi tidningarna till dig.

Eller vill du bidra med gåvor till tidningen Dik Manusch fortsatt existens?
Swish: 123 106 94 34
Bankgiro: 893-0703

Nationella samarbetspartners
Dik Manusch vänner
RUNG

Med tillit och tillförsikt

Tillit. Smaka på ordet. Det är förtroende, det är tilltro. Det är att lita på någon eller något. Ordet rymmer förhoppning, förtröstan och tillförsikt. Den är blicken från barnet som ser på sin förälder. Det är blicken mellan vännerna. Det är blicken mellan två älskanden. Det är också den blick vi väljer att se på världen och våra medmänniskor.

Sverige är idag ett ”högtillitssamhälle”. Forskning visar att vi i Sverige i stor uträkning litar på andra. Vår höga tillit sticker ut i jämförelse med andra länder. Förklaringen säger forskarna är bland annat vårt demokratiska samhälle, ett stort och välorganiserat civilsamhälle, välfärd, lagstyrning och låg grad av korruption .

Tillit till våra medmänniskor är viktigt för att hålla ihop och skapa ett tryggt samhälle. Tilliten är det kitt som håller oss samman. De byggstenar som skapar ett stabilt samhälle. Där tilliten mellan individer, i grupper, för vår rättsapparat, för vårt politiska system är centrala delar. Företrädare för offentligheten är mycket viktiga för att värna tilliten. När läraren möter eleverna måste hen vara en god förebild, polisen ha ett jämlikt bemötande, läkaren ett gott förhållningsätt.

Hela civilsamhället har historiskt varit en viktig del för att skapa tillit, bygga demokrati och delaktighet. Jag undrar vart vi varit idag om vi inte haft en aktiv kvinnorörelse, engagerade HBTQ-organisationer, livliga idrottsföreningar, pådrivande miljöorganisationer och bildningsarbete i studieförbund bara för att ta några exempel. Lika viktig som föreningarna och organisationerna i civilsamhället varit historiskt lika viktig är den idag i ett Sverige

där vi i allt högre grad ställer frågan ”Vem kan en lita på?

Att arbeta tillsammans leder till förståelse och kunskap om varandra och skolar oss i demokrati. Det sker i studiecirkeln när det ska väljas studiematerial, det händer på idrottsklubbens tränarmöte, i kören när körkompisarna ska välja sånger att sjunga. Det sker i PRO när nästa styrelse ska väljas, det sker i teaterföreningen när rollerna ska besättas. Exemplet är många på vilket sätt vi tränas i tillit och skolas i delaktighet. I civilsamhället får vi också en chans att se och lära känna olika identiteter, olika livsval, olika levnadssituationer, olika trosuppfattningar. Det bygger tillit. Men precis som vi aldrig kan sätta oss till ro och tro att demokratin är färdigfixad så är tilltron inte ett konstant tillstånd. Den måste vårdas varje dag.

I Sverige är vi faktiskt världsmästare i medlemskap i olika föreningar och 50% av alla vuxna arbetar frivilligt eller engagerar sig ideellt. Den täta varp som föreningsengagemanget skapar i vår samhällsväv är jag övertygad om bidrar till den höga tillit vi har idag.

Med tillit växer vi. När jag visar tillförsikt till mina barn utvecklas de som individer. När mina medar-

betare visar mig tillit växer jag som ledare. När jag visar tilltro till mina kollegor utvecklas arbetsgruppen. När föreningens styrelse förtjänat medlem-

marnas förtroende kan föreningen ta nästa steg. Ju mer vi tror på varandra desto mer ökar tilliten.

Så sträck ut en hand till en medmänniska. Ge ett förtroende, ha förtröstan och lita på varandra. Din tillitsfulla blick är en viktig del i den väv som utgör vårt samhälle.

Ylva Löwenborg
Regionchef Sensus Norra Norrland

Den dolda folksjukdomens barn

I Sverige lever vart femte barn i en familj där en eller båda föräldrarna dricker för mycket. Dessa barn lever i ett ständigt pågående trauma och tar ofta på sig skuld och skam för föräldrarnas drickande.

Jag är själv uppväxt i en familj med missbruk och under hela min barndom och tonårstid så anklagade jag mig själv för min pappas drickande. Om jag bara hade varit lite snällare eller lite bättre så hade inte pappa druckit och betett sig som han gjorde. För vem gör så mot sitt eget barn? Så jag vände ut och in på mig själv för att vara perfekt, jag ljög för kompisar om att pappa och jag hade varit och seglat kvällen innan och att vår semester varit fantastisk. Men så var det inte. I själva verket så var pappa full nästan varje ledig stund och skrek och kallade mig både det ena och det andra. Jag kände mig ensamast i världen.

Men det var inte mitt fel. Och jag var inte ensam. Och det hade jag behövt höra från någon vuxen i min närhet. Det handlade inte om att det var fel på mig eller att jag inte var bra nog. Jag var perfekt precis som jag var. Men min pappa hade en sjukdom. Sjukdomen alkoholism. En sjukdom som kan drabba vem som helst.

En vanlig fördom är att alkoholister är de som sitter på parkbänken, detta stämmer inte! Siffror visar att över 90 % av Sveriges alkoholister sitter hemma i tv-soffan och på ytan lever ett ”vanligt” liv. Precis som vi gjorde. Vi hade villa, båt och båda min pappa har dubbla högskoleexamina och hade ett bra jobb.

När man växer upp i en familj med missbruk och ständigt brottas med skammen och skulden man känner inför detta utvecklar barnen ofta en väldigt kritisk självbild och låg självkänsla. Om detta inte fångas upp i tid kan det på sikt leda till självskadebeteende och andra självdestruktiva beteenden till exempel ett eget missbruk i framtiden.

Det är vår förbaskade skyldighet som vuxna att se och hjälpa dessa hundratusentals barn som går igenom samma sak som jag gjorde! Vi måste våga prata om missbruk och dess följder och hjälpa barnen att förstå att det inte är deras fel och att de inte har någonting att skämmas för. Barn ska inte behöva vara föräldrar till sina egna föräldrar!

Vi behöver skapa platser där dessa barn kan bli sedda, få berätta om sina upplevelser och sätta ord på sina känslor med trygga vuxna som förstår och lyssnar utan att döma. Platser där de kan bli bekräftade och få känna att de inte är ensamma. De måste få känna att även om deras föräldrar är sjuka så kan de få ett bra liv. Ett fantastiskt liv. Det har de rätt till och det är vi skyldiga dem. Ingenting blir bättre av att blunda! Vi måste våga fråga och framförallt, vi måste våga höra svaret och våga stå kvar!

Bonnie Friedh
Stiftelsen Trygga Barnen

Resandefolkets kulturarv

Den förste januari 2014 trädde den nya Kulturmiljölagen i kraft. Liksom sin föregångare visar lagen på hur vår kulturmiljö ska skötas, med allt från regler om att nordsvenska kartor ska vara flerspråkiga till förordningar om kyrkors utseende. I den nya versionen kom flera ändringar med vilka kommer få stora effekter.

Bland annat så har en ny gräns satts för när något räknas som fornlämning, och när det inte gör det. Fornlämningar, vilka är ”lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna”, är enligt lag skyddade, och det krävs tillstånd för att göra ingrepp i dem, till exempel vid skogsplantering eller husbyggen. Tidigare har ingen tidsgräns satts på hur gammal en fornlämning måste vara, men nu är det år 1850 som gäller. Ingen lämning som skapats efter detta år kan få lagligt skyddad status, om inte länsstyrelsen bestämmer att det finns ”särskilda skäl med hänsyn till dess kulturhistoriska värde” att göra ett undantag.

Denna tidsgräns gjorde både innan och efter att den infördes svallvågor. Kritik har riktats från en del håll om det faktum att tidsgränsen lämnar 160 år av historia skyddslöst, och att den är statisk. Många skeppsvrak kommer bland annat förlora sitt skydd – gränsen för vrak var tidigare att de skulle vara över hundra år gamla. Ett motsatt ”problem” är att tusentals torpruiner, vilka tidigare mycket sällan registrerats alls utan oftast ignorerats helt, nu kommer behöva få skydd – om de kan bevisas vara byggda före 1850, vilket inte alltid är så lätt.

Inte bara marinarkeologer oroade över försvunnet skydd eller skogsägare upprörda över nya skyddskrav på torpgrunder har anledning att anmärka på detta. Sameradion rapporterade den 21:e november 2013 om att 1850-gränsen riskerar påverka det samiska kulturarvet. Bland andra chefen på Åtte fjäll- och samemuseum, Kjell-Åke Aronsson, anmärkte

att 1850 är en för den samiska kulturen onaturlig gräns, och att många samiska historiska lämningar är svåra att datera, vilket markexploatörer skulle kunna använda till sin fördel. I media mindre uppmärksammat är det faktum att en annan minoritetsgrupp, resandefolket, även de riskerar se sina kulturminnen gå skyddslösa. I den svenska arkeologin har dessa, vilka funnits i landet sedan tidigt 1500-tal, ofta åsidosatts. De senaste åren har en del framsteg gjorts, med bland annat uppmärksammade arkeologiska utgrävningar av Snarmon (Naverstad, Tanum kommun)

och Krämarstaden (Finnerödja, Laxå kommun), två resandebosättningar vilka båda har sitt ursprung i perioden runt sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Detta har lett till mycket, bland annat den första permanenta utställningen om resandefolkets historia på Bohusläns museum i Uddevalla. Båda platserna finns registrerade som fornlämningar, med beteckningarna ”Naverstad 373:1” och ”Finnerödja 265” i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister FMIS. I och med den nya Kulturmiljölagen kommer dock båda dessa kulturarv förlora sin skyddade status, och lämnas lagligt sett öppna för exploatering, om inte deras respektive ansvariga länsstyrelser gör ett speciellt undantag.

Förutom dessa två platser finns det mycket få materiella lämningar från resandefolkets – eller övriga delar av den nationella minoriteten romer – historia som har uppmärksamats. En sökning i FMIS visar att endast ett par dussin platser, de flesta inte fornlämningar utan ”övriga kulturhistoriska lämningar” vilka i stort sett saknar skydd, finns associerade till resande, romer, eller diverse öknamn på dessa. Av de få fornlämningarna som finns riskerar flera – bland andra ”Myssjö 286” i Jämtland, även den från sent 1800-tal – att förlora sitt skydd på grund av låg ålder. Av det dussintal torpruiner som bebotts av resande i Västsverige och som dokumenterats

genom projektet Resandekartan (se www.resandekartan.se) är det, visar en snabb koll, bara en som klarar 1850-gränsen, nämligen Tattardahl (Romelanda 117:1 i FMIS).

Det finns alltså en överhängande risk att resandefolket, och även övriga sociopolitiskt marginaliserade grupper i samhället, riskerar att se stora delar av sin materiella historia permanent skyddslös, i och med den nya lagstiftningen. I många fall kommer det vara upp till enskilda länsstyrelser att göra undantag från reglerna, snarare än att lämningarna blir automatiskt skyddade. Dessutom kommer mycket få av dessa lämningar genomgå arkeologisk undersökning, eftersom detta oftast sker vid borttagning av skyddade fornlämningar inför till exempel byggprojekt. En högst problematisk situation, som mycket väl kan ses som en tillbakagång i samhällsutvecklingen.

Rekommenderad läsning: Martins Holmberg, Ingrid (red.). 2014. Vägskälens kulturarv - kulturarv vid vägskäl. Om att skapa plats för romer och resande i kulturarvet. En rapport från forskningsprojektet Rörligare kulturarv. Göteborg: Makadam.

Anton Larsson
arkeologistudent

DIK MANUSCH
PORTRÄTT

Foto Britt-Inger Lundqvist

Ester tar emot oss när vi kommer på besök med ett helt uppträdande när hon sjunger, dansar och dirigerar hela uppträdandet.

DIK MANUSCH
PORTRÄTT

Foto Anneli Sandberg

Isabel sover middag. Hon har varit mycket sjuk i vinter. Det är svårt att torka ordentligt i en husvagn.

DIK MANUSCH
PORTRÄTT

Foto Anneli Sandberg

Maria älskar matematik, och drömmer om att få börja skolan. Hon är 9 år, och har några gamla skolböcker i husvagnen. Här hälsar hon på Vindelns folkhögskola. Levina tittar koncentrerat på det hon gör..

Barnen i fokus

För sjunde året i rad arrangerar Öppen Gemenskap i samarbete med Röda korset och KFUM, Familjeläger på Norrbyskär, en ö ca 4 mil söder om Umeå.

Foto Pirjo Holmström

Lägret är för barn och familjer som lever i social och/eller ekonomisk utsatthet och har behov av att få skapa ett fint sommarminne tillsammans.

Familjelägret är en aktiv semester. Stora delar av semestern äger rum utomhus - oavsett väder! Lägrets bygger på olika spännande schemalagda aktiviteter som sysselsätter barnen och deras familjer. Däremellan finns tid för fri lek och gemenskap. Det första lägret kommer äga rum den 5-10 juli och det andra lägret kommer äga rum 13 - 18 juli på KFUM's lägergård ute på Norrbyskär.

Foto Gunnel Lagerqvist

Gunnel Lagerqvist som är ny ordförande berättar att Öppen Gemenskaps verksamhetsidé är att utifrån en kristen människosyn komplettera samhällets insatser för utsatta individer och grupper. Till Öppen Gemenskap kommer människor som vill träffa andra människor.

Vi välkomnar volontärer som vill göra en personlig insats. ÖG kommer under 2015 att kraftsamla kring volontärarbetet och genomföra en VIPGALAN under slutet av året. VIPGALAN har varit möjlig tack vare frivillighet och delaktighet från människor som velat göra en insats för att bidra till att öka medvetenheten om de målgrupper som Öppen Gemenskap möter varje dag. Så som barn och vuxna som lever i olika former av utsatthet. Insamlade medel har omvandlats till lägerverksamhet, stödsamtal, barnverksamhet, familjeläger, kvinnoverksamhet, matlådor och mycket mycket mer.

I samarbete med Umeå kommun driver Öppen Gemenskap en stödverksamhet för barn som ingår i familjer där missbruk finns. Ett nytt projekt är att också starta en öppen verksamhet för barn som har frihetsberövade föräldrar. Ett samarbete med som sker med frivården och Käringgården.

Organisation och Finansiering

Öppen Gemenskap är en professionell förening med välutbildad personal med lång erfarenhet av socialt arbete. Idag är ett tjugotal och drygt lika många i sysselsättning samt ett tiotal volontärer. Ekonomiskt bärs verksamheterna delvis upp av upphandlade avtal med Umeå kommun och hängavtal med flera kranskommuner. Flera församlingar i Umeå ger ekonomiskt bidrag och kollektor varje år. Men även privata givare, organisationer och företag. En stor del av inkomsterna kommer från egen försäljning av varor och tjänster.

Kärnverksamheter

Genom åren har Öppen Gemenskap drivit många olika verksamheter. Idag finns avtal med Umeå kommun för Öppenvårdsbehandling, Fältverksamhet, kvinnojour och barnverksamhet. Att hjälpa människor att komma närmare arbetsmarknaden via sysselsättning är en viktig del av vårt arbete. Vi tror att alla människor mår bra att ha en meningsfull sysselsättning och arbetsgemenskap. Detta sker främst i verksamheterna Second hand Sport och cykelverkstad, Vändpunkten, Second hand i Holmsund, Butik Bravo med syverkstad, kök, fastighetsservice och administration.

Värdegrund och Värdeord

Öppen Gemenskaps värdegrund vilar på devisen "Alla människor är viktiga alla dagar." ÖG ingår i den rikstäckande organisationen Hela Människan, vars verksamhet bygger på ovanstående devis.

ÖG ska arbeta utifrån värdeorden Medmänsklighet, Kreativitet och Kompetens. Öppen Gemenskap är en ideell förening där styrelse, arbetsledning, arbetslag och volontärer tar ansvar för respektive uppgifter.

Gunnel Lagerqvist

Vill du veta mer om verksamheterna så kontakt info@oppengemenskap.se eller ring 090-17 12 32 eller läs mer på www.oppengemenskap.se

För att anmäla dig eller ställa frågor om Familjelägret: Skriv till familjelager@umeakretsen.se eller ring Sven på telefon 073 -080 38 56

FAKTA
Öppen Gemenskap, ÖG, är en allmännyttig ideell förening som funnits sedan 1972 i Umeå kommun. Den har uppdraget att utifrån en kristen människosyn skapa intresse och förutsättningar för socialt och diakonalt arbete tillsammans med människor i utsatta livssituationer. Medlemmarna i ÖG är Svenska kyrkan med fem av Umeå pastorats sex församlingar, samt dessutom EFS, Hedlundakyrkan, Frälsningsarmén, Holmsunds, Sävar/Holmöns- och Hörnefors församlingar. Öppen Gemenskap ska verka genom diakonal mobilisering, handling och opinionsbildning. ÖG:s förhållningssätt är att visa respekt, medmänsklighet, omtanke och tjänstvillighet mot alla människor. ÖG arbetar praktiskt och självavårdande både för och tillsammans med de människor som verksamheten stöder. Det är en del av ÖG:s uppdrag att uppmärksamma och motverka förhållanden i samhället som leder till eller förvärrar marginalisering.

Foto Anneli Sandberg

Han går inte i förskoleklass som de andra barnen i hans ålder. Han lär sig läsa genom de appar jag har på min telefon, de gånger jag är där. Hans kompis Emil som är 8 år har redan gått ett år i skolan, men måste avsluta den eftersom han inte får gå i skolan i Umeå, och föräldrarna inte har råd att stanna i Rumänien. Dik Manusch hävdar alla barns rätt till skola. Varför ska Victor växa upp som analfabet?

Att hålla SAMS!

Som barn hade jag enbart hört talas om tiggare i sagorna. Min favoritsaga var den tragiska historien om flickan med svavelstickorna. Jag fantiserade ofta om att det var utanför vår ytterdörr hon en jul-afton hade suttit och inte hunnit frysa ihjäl när jag hittade henne. Aldrig hade jag kunnat tro att den gamla sagan med åren skulle komma så nära min vardagliga verklighet. Under 90-talet ingick vi i ett gömmarnätverk där vi på mycket nära håll kunde följa ”icke existerande” människors livsavgörande kamp för sig och sina barn. Deras situation försatte dem i ett totalt beroende av medmänniskors godtycke och i en förnedrande form av tiggeri. För några veckor sedan planerade vi en fest med några goda vänner och förberedelserna startade på en av stans större matvaruaffärer som också har en restaurang. Vi passade på att äta en god lunchbuffé, och så långt var allt gott och väl. När en diskvagn passerade vårt bord konstaterade vi att många av tallrikarna var halvfulla med kvarlämnad mat, samtidigt som vi genom fönstret kunde se en hopkurad man som huttrande stod på knä i snålblåsten och tiggde. Kontrasten mellan honom ute i kylan och oss inne i värmen blev så

Foto Erik Ohlsson

påtaglig att den välsmakliga lunchmaten bokstavligen satte sig på tvären. Inte för att vi trodde att vi kunde frälsa honom från hans utanförskap utan för att under ett ögonblick döva vårt eget dåliga samvete, gav vi honom mat och dryck samt en sedel när vi lämnade butiken. För oss kändes det rätt och det gick inte att ta miste på den tacksamhet han med handen på hjärtat riktade mot oss. Just på grund av dåligt samvete tror jag att många vänder bort sin blick och skyndar förbi den som tigger. Eller ännu värre, sprider skrönor om att de egentligen äter oxfilé och kör Mercedes. Värst är dock de som i sin stora feghet och främlingsrädsla sparkar undan pappersmuggen och går till handgripligheter. Jag själv kan inte tänka mig något värre än att inte kunna ge sina barn och en trygg uppväxt. Ingen kan övertyga mig om att dessa fattiga människor skulle utplåna sin självkänsla så fullständigt som tiggeri kräver om inte nöden var så total. Därför är tidningen SAMS en sådan fantastisk idé på flera plan. Vår medmänniska får stående möta vår blick och med stolthet göra en förtjänst, medan ”kunden” inte på samma sätt behöver känna skuld och dåligt samvete. En stor eloge till detta initiativ! Jag slutar min betraktelse med tänkaren och människokännaren Tage Danielssons kloka ord: ”Inget vattendrag flyter av sig själv. Det krävs att varje droppe, kämpar för att hålla de andra uppe.”

Christina Ohlsson
Burträsk

Foto Erik Ohlsson

Nationella samarbetspartners:

Dik Manusch vänner